

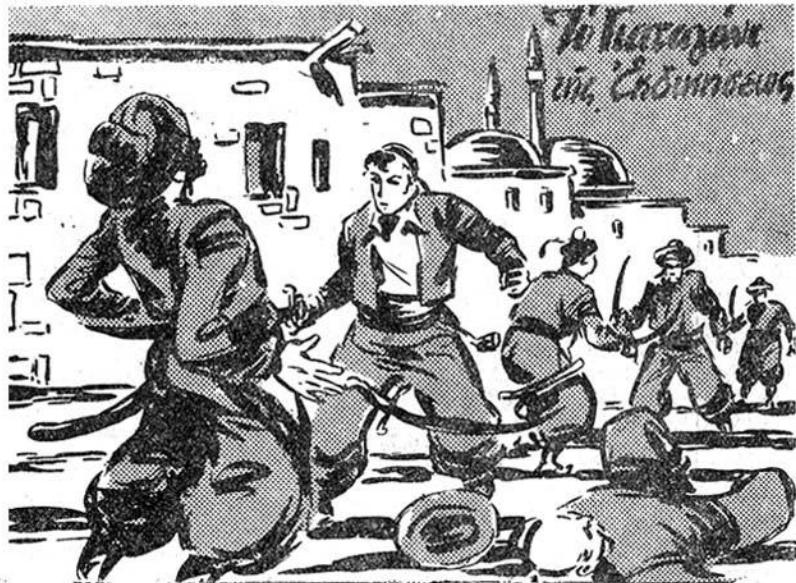
Ο μικρός

ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΣ

7

Το Γιαταχάνι της
Σηδίκης

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΠΑΤΣΟΥ

Ο ΝΙΚΗΤΑΣ 'Αστρακάρης άνοίγει τὰ μάτια. Τò σκοτάδι σ' αυτό τò μπουντρούμι, όπου τόν έφεραν οί γενίτσαροι άναίσθητο ύστερα από τò δυνατό χτύπημα πού δέχτηκε στο κεφάλι, (*) είναι πηχτό. Μονάχα ψηλά υπάρχει ένα μικρό κιγκλιδόφραχτο παράθυρο άπ' όπου μπαίνει μιά θαιμπή άνταύγεια από τò φώς τών άστρων. Έχει νυχτώσει πιά. Μπορεί νά έχουν περάσει και τὰ μεσάνυχτα. Δέν είναι σέ θέσι νά λογαριάσει. Ένας δυνατός πόνος τόν παιδεύει στο πίσω μέρος του κρανίου και

(*) Διάβασε τò προηγούμενο τεύχος.

μπερδεμένες εικόνες τριγυρίζουν στο νοú του.

Σιγά - σιγά, θυμάται και ξαφνικά άνατριχιάζει. ΈΗ φοβερή εικόνα του άπαγχονισμού του Πατριάρχη ξανάρχεται στα μάτια του. Δέν μόρρεσε νά τόν βοηθήσει. Δέν θέλησε ό ίδιος ν' άποφύγη τò μαρτύριο! Τὰ τελευταία λόγια του είναι άκόμα ζωντανά σ' αυτιά του:

— Δέν γίνεται νά φύγω. ΈΗ θυσία μου θα δυναμώσει στις καρδιές τή λαχτάρα για τήν έλευθερία του Γένους!

Έξω από τò σκοτεινό κελί τής φυλακής σουλατσάρει ό Τούρκος σκοπός. Τò ρυθμικό βάδισμά του άκούγεται: στο διάδρομο και φτάνει σά μαχαιριά στην καρδιά του 'Αστρακάρη. Είναι στα χέρια

των γενιτσάρων και κανέναν πιά δε θα μπορούσε να τον λυτρώσει. Ο σουλτάνος έχει τάξει χιλιάδες γρόσια για το κεφάλι του. Ίσως αύριο, το πολύ μεθαύριο, να τον κρεμάσουν. Μά θα πεθάνη ήσυχος. Ξεπλήρωσε το χρέος του.

Απότομα όμως παύει να σκέπτεται. Κάποιοι βαθύς αναστεναγμός που μοιάζει με άγριο ροχαλητό γεμίζει τη φυλακή. Το παιδί γυρίζει ξαφνισμένο και δοκιμάζει να σηκωθεί. "Αδίκος κόπος. Είναι δεμένος χειροπόδαρα. Ένας καινούργιος αναστεναγμός φτάνει στ' αυτιά του. Τώρα είναι σίγουρος σ' αυτό το μουντρούμι έχει παρέα. Και ξέρει—μέσα σε χίλιους αναστεναγμούς θα μπορούσε ν' αναγνωρίσει τον αναστεναγμό του— πώς ή παρέα αυτή είναι ο άχώριστος σύντροφός του ο Στραπάτσος.

— Γεράσιμε!, ψιθυρίζει χαμηλόφωνα.

Από την άλλη άκρη του μουντρουμιού φτάνει ένα χαρούμενο γάβγισμα.

— Δόξα σοι τῷ δειξάντι τὸ φῶς, πού εἶσαι ζωντανός!, τοῦ φωνάζει ὁ κοντόχοντρος Κεφαλλονίτης. Εἶχα φοβηθῆ πῶς τὰ τίναξες... Εἶδα νὰ σὲ χτυπάνε καὶ νὰ κατρακυλᾶς ἀπὸ τ' ἄλογο.

— Εἶσαι δεμένος; τὸν κόβει ὁ Νικήτας.

— Δὲ λὲς φασκιωμένος!, ἀποκρίνεται ὁ Στραπάτσος. Μ' ἔχουν φασκιώσει μ' ἕνα σκοινὶ ἀπ' τὸ λαϊμὸ ὡς τὰ πόδια. Εἶναι ἀδύνατο νὰ σαλέ-

ψω ἀπὸ τῆ θέσι μου. Ἀλλὰ κι' ἔτσι πού εἶμαι μπορούμε νὰ κουβεντιάσουμε.

Καὶ ὁ Κεφαλλονίτης διηγεῖται μὲ δυὸ λόγια στὸ παιδί πῶς αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τοὺς γενιτσάρους.

— Στόμωσε τὸ σπαθὶ μου, λέει, καὶ βράχνιασα νὰ ψέλνω! Ἀλλὰ στὸ τέλος τὴν ἔπαθα σὰν ἀγρῶματος. Καθῶς σούβλιζα κάποιον Τούρκο καὶ ἔψελνα τὸ «μακαρία ἡ ὁδὸς ἦν πορεύει...», ἕνας γενιτσᾶρος σκαρφάλωσε στὸ σβέρκο μου, ἐνῶ ταυτόχρονα ἕνας ἄλλος ξεκοιλιάζε τ' ἄλογο μου. Πρὶν καταλάβω τί μου γίνεται βρέθηκα αἰχμάλωτος... Ὅταν συνήλθα ἀρχίσανε νὰ μὲ δέρνουνε...

— Γιατί;

— Θέλανε σώνει καὶ καλὰ νὰ τοὺς πῶ πού μέναμε καὶ πού κρυβόμαστε ὅσες μέρες εἴμαστε στὴν Πόλη...

— Καὶ σύ; Δὲν πιστεύω νὰ ἔκανες κουβέντα γιὰ τὸν Μιχαήλ, λέει ὁ Νικήτας. Θᾶταν φοβερὸ ἂν σοῦ ξέφευγε καμμιά λέξι.

Μέσα στὸ σκοτάδι ἀντηχεῖ τὸ γέλιο τοῦ Στραπάτσου.

— Λέξι δὲ μοῦ πήρανε. Κι' ὅταν βαρεθῆκανε νὰ μὲ δέρνουν, σταματήσανε νὰ ξεκουραστοῦν γιὰ νὰ συνεχίσουνε ἀργότερα. Ἡ πλάτη μου ἔχει γίνει κιμᾶς ἀπὸ τὸ βούρδουλα. Καὶ μάλιστα κιμᾶς... ἀλατισμένος, γιὰτὶ κάθε τόσο μοῦ ρίχνανε καὶ καμμιά φούχτα ἀλάτι στὶς πληγὲς γιὰ νὰ γλυκάνη ὁ πόνος...

— Τους άτιμους!, λέει τὸ Παιδί.

— Παρηγοριέμαι, ἀποκρίνεται ξέγνοιαστα ὁ Στραπάτσος, ὅτι αὐτὴ ἡ δουλειὰ δὲ θὰ κρατήσῃ γιὰ πολὺ. Ὑστερα ἀπὸ εἰκοσιτέσσερες ὥρες θὰ μᾶς κρεμάσουν... καὶ ἔτσι δὲν θὰ πονέσω πιά...

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΑΣΤΡΟ

ΑΠΟΤΟΜΑ ὅμως παύει νὰ μιλάει. Ἀκούγονται δῆματα στὸ διάδρομο καὶ κουβέντες. Κάποιοι σταματοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ τὴν ξεμαντωλώνουν. Ἀνοίγουν. Στὸ κατῶφλι φαίνονται τρεῖς γενίτσαροι. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς κρατᾷ ἓνα φανάρι τοῦ λαδιοῦ. Προχωροῦν μέσα καὶ στέκουν πᾶνω ἀπὸ τὸν Νικήτα Ἀστρακάρη. Τὸ φῶς πέφτει στὸ πρόσωπό του.

— Λύστε του τὰ πόδια!, διατάζει αὐτὸς ποὺ κρατᾷ τὸ φανάρι καὶ ποὺ ἔχει γαλόνια λοχία.

Ἐκεῖνοι ὑπακούουν. Λύνουν τὰ σκοινιά ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ ἀνασηκώνουν τὸ Ἑλληνόπουλο.

— Ἄντε, ὦρέ, φέρτε τον τώρα μέσα νὰ τὸν φιλέψουμε!, λέει ὁ λοχίας, χαιρογελῶντας κοροϊδευτικά. Ἐτοιμάστε καὶ μερικὲς φουχτες ἀλάτι.

Ἀνάμεσα στοὺς δυὸ γενίτσαρους ὁ Νικήτας, παρ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς πόνους ποὺ ἔχει στὸ κεφάλι, βαδίζει θαρραλέα χωρὶς νὰ φοβάται. Τὸν ὀδηγοῦν σὲ μιὰν ἄλλη κά-

μαρη καὶ τὸν δένουν σ' ἓνα σιδερένιο στύλο. Ἐνας ἀπ' τοὺς βασανιστὰς ποὺ εἶναι ἐκεῖ μέσα ξακρεμάει ἀπὸ τὸν τοῖχο ἓναν χοντρὸ δούρδουλα μὲ ἀγκαθωτὸ σύρμα...

— Δόστου μερικὲς μὲ τὸ κουρμπάτσι (*) νὰ τοῦ ἀνοίξῃ ἡ ὄρεξι!, διατάζει ὁ λοχίας. Καὶ ὕστερα τὸν ρωτᾷ γι' αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ μάθω...

Ὁ δούρδουλας σηκώνεται καὶ πέφτει μὲ δύναμι στὴ γυμνὴ ράχη τοῦ παιδιοῦ εἰκοσιφορές. Τὸ ἀγκαθωτὸ σύρμα ξεσκίζει τὴ σάρκα του καὶ πονάει. Ὅμως δὲν βογγάει. Δαγκώνει τὰ χεῖλη του νὰ μὴν ξεφωνήσῃ καὶ ὑπομένει μαρτυρικά τὰ χτυπήματα. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ὁ δῆμιος σταματᾷ.

— Ἀρκετὰ γιὰ τὴν ὥρα!, τοῦ λέει ὁ λοχίας. Τώρα θὰ κουβεντιάσουμε.

Προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος τοῦ παιδιοῦ καὶ καρφώνει στὸ ἰδρωμένο καὶ χλωμὸ πρόσωπό του τὰ μάτια του. Ὁ γενίτσαρος αὐτὸς εἶναι νέος ἀκόμα. Ἐχει δὲν ἔχει κλείσει τὰ εἰκοσι χρόνια του. Τὸ βλέμμα του διασταυρῶνεται μὲ τὸ βλέμμα τοῦ Νικήτα. Τὸ Ἑλληνόπουλο περιμένει.

— Ἐσὺ λοιπὸν ὦρέ εἶσαι ὁ μπουρλοτιέρης; ρωτᾷει εἰρωνικά.

— Ναὶ ἐγὼ εἶμαι! ἀποκρίνεται χωρὶς νὰ κατεβάσῃ τὰ μάτια τὸ παιδί.

— Καὶ τί ἤρθες νὰ κάνῃς ὦρὲ στὸ Ἴσταμπούλ.

— Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ μάθῃς.

(*) Βούρδουλας.

Μην περιμένεις να σου το πώ.
 'Ο λοχίας κατσουφιάζει.
 "Ένα άσκημο χαμόγελο κρέ-
 μεταί στα χείλη του.

— Καί που έμενες, ώρὲ τό-
 στον καιρό κρυμμένος και δὲ
 σὲ βρήσκαμε;

— Ούτε αυτό θα σου τὸ
 πώ, λέει τὸ 'Ελληνόπουλο.

"Ένα χαντάκι σχηματίζεται
 στο μέτωπο τοῦ γενίτσαρου.

— Εἶσαι πεισιματάρης, ώ-
 ρὲ γκιαούρ, ἀλλὰ ἐδὼ δὲν περ-
 νᾶνε τὰ πείσματα. 'Αποκρι-
 σι με τὸ καλὸ σ' αὐτὸ που
 σὲ ρωτᾶνε.

— Δὲν ἔχω ν' ἀποκριθῶ τί-
 ποτα. Μπορεῖς νὰ διατάξης
 νὰ ξαναρχίσουν νὰ με χτυ-
 πούν με τὸ κουρμπάτσι.

'Ο Τούρκος σφίγγει τὰ δόν-
 τια.

— Καί γιατί, ώρὲ 'Αστρα-
 κάρη, ἀνατινάξεις τὰ καράδια
 τῆς ἀρμάδας μας;

— Αὐτὸ θὰ σου τὸ πώ, ἀ-
 ποκρίνεται ὁ Νικήτας. 'Εκεῖ
 πάνω στὴν πατρίδα μου τὴν
 'Ελλάδα οἱ γραϊκοὶ ξεσηκώ-
 θηκαν ἐναντίον τοῦ τυράννου
 καὶ ζητᾶνε τὴ λευτεριά τους.
 Τὰ καράδια στοῦ Τοπχανὲ φορ-
 τῶνανε μπαρούτια καὶ ὅπλα
 γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς ἀδελ-
 φούς μου. 'Εγὼ τὰ πρόφτασα
 νὰ μὴ φύγουν. Γι' αὐτὸ τὰ τι-
 ναξα στὸν ἀέρα.

— Καί τὸ λὲς ἔτσι αὐτὸ
 καὶ γελάς, ώρὲ γκιαούρ; ἀγρι-
 εὖει πιὸ πολὺ ὁ γενίτσαρος.

'Ο γενίτσαρος ρίχνει τὸ φῶς τοῦ λαδοφάναρου ἀπάνω στοῦ πρό-
 σωπο τοῦ 'Ελληνόπουλου ...

— Που τὸ βράχος αὐτὸ πού φροᾶς στὸ λαιμό σου; ρωτᾷ τὸν Νικίτα ὁ γενίτσαρος καὶ στὸ βλέμμα του ζωγραφίζεται ἡ ἀγωνία...

Δὲν τὸ λογάριασες πῶς θὰ σὲ πιάσουμε καὶ θὰ κρεμαστής;

Τὸ Ἑλληνόπουλο ἀνασηκῶνει τοὺς ὤμους.

— Αὐτὸ τὸ λογάριασα, λέει. Μὰ ὄχι καὶ πολὺ. Ἄν δὲν θυσιαστοῦν μερικοὶ λευτεριά δὲν κερδίζεται!

— Καὶ δὲ σὲ νοιάζει, ὦρέ, πού θὰ σὲ χαλάσουνε;

Τὸ παιδί χαμογελάει.

— Ὑπάρχουν χιλιάδες ἄλλοι πού θὰ μὲ ἀντικαταστήσουνε. Ὅσους κι' ἂν χαλάσετε θὰ μείνουν κάμποσοι νὰ πάρουν τὸ αἷμα μου πίσω...

Ὁ γενίτσαρος δαγκώνεται. Αὐτὲς οἱ παλληκαρίσες κουβέντες τοῦ ἀρέσουν. Αὐτὸ τὸ αἰμούστακο παιδί ἔχει ἄφοβη

καρδιά. Καὶ τὸν θαυμάζει, ἀλλὰ καὶ τὸν μισεῖ τὸν μικρὸ μπουρλοτιέρη. Κάτι παράξενο τοῦ συμβαίνει.

— Ἄντε ὦρέ!, λέει γυρίζοντας πρὸς τὸν δήμιο. Ξανάρχισε πάλι νὰ τὸν χτυπάς. Μὲ ἄλλες πενήντα βουρδουλιὲς μπορεῖ νὰ θυμηθῆ αὐτὰ πού ἔον ρωτάω...

Ὁ δήμιος φτύνει μέσα στὶς φούχτες του κι' ἀρπάζει πάλι τὸ ἀγκαθωτὸ σύρμα. Καθὼς ὅμως εἶναι ἔτοιμος ν' ἀρχίσῃ νὰ χτυπάει, ὁ λοχίας ἀνασηκῶνει τὸ χέρι.

— Γιὰ στάσου μιὰ στιγμή, ὦρέ Γιουσούφ!, τοῦ λέει.

Ὁ Τούρκος παραξενεύεται, ἀλλὰ δὲ μιλάει. Παραμερίζει

καὶ ὁ γενίτσαρος πηγαίνει τῶρα πιὸ κοντὰ στὸ παιδί. Τὸ μάτι του εἶναι καρφωμένο αὐτὴ τὴ φορά στὸ στήθος τοῦ Νικήτα. Ἐνα χρυσὸ μενταγιὸν ποὺ μοιάζει μὲ ἄστρο κρέμεται ἀπ' τὸ λαιμό του. Τὸ κυττάζει καὶ μιὰ περίεργη ἔκφρασι φανερώνεται στὰ μάτια του.

— Ποῦ τὸ βρήκες αὐτὸ ποὺ φοράς, ὦρέ; τὸν ρωτάει.

Τὸ Ἑλληνόπουλο ξαφνιάζεται.

— Γιατὶ ρωτᾷς;

— Ἀπάντησέ μου σ' αὐτὸ ποῦ σέ ρωτάω!, λέει ὁ γενίτσαρος.

Τὸ παιδί ἀνασηκώνει τοὺς ὤμους.

— Δὲν εἶναι κανένα μυστικὸ καὶ μπορεῖς νὰ τὸ μάθης, λέει. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ χρυσαφὶ κοὺ βλέπεις εἶναι δῶρο ἀπ' τὸν πατέρα μου. Μοῦ τὸ φόρεσαν ὅταν γεννήθηκα κι' ὅταν μὲ βαφτίσανε στὴν ἐκκλησιὰ χαράξανε ἀπάνω τ' ὄνομά μου καὶ τὴν ἡμερομηνία ποὺ βαφτίστηκα. Μὰ δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω τί σ' ἐνδιαφέρουνε αὐτὴ τὴν ὥρα τέτοια πράγματα! Διάταξε καλύτερα ν' ἀρχίσουν οἱ βουρδουλιές νὰ τελειώνουμε.

Ὁ λοχίας δὲν ἀποκρίνεται. Ἀπλώνει μονάχα τὸ χέρι, ἀρπάζει τὸ μενταγιὸν καὶ μὲ μιὰ ἄγρια κίνησι τὸ τραβάει καὶ σπάζει τὴν ἀλυσίδα.

— Εἶσαι ἕνας ληστής!, μουγγρίζει τὸ παιδί. Ἄν εἶχα λυτὰ τὰ χέρια θὰ σ' ἔπνιγα! Μποροῦσες ν' ἀφήσης πρῶτα νὰ μὲ κρεμάσουν κι' ὕστερα

νὰ τὸ κλέψης, ἄπιστε!

— Ἐσένα δὲ σοῦ χρειάζεται πιά!, λέει αὐτὸς καὶ τὸ κρύβει στὸ ζουνάρι του.

Ἦστερα γυρίζει στοὺς δυὸ Τούρκους ποὺ περιμένουν.

— Πηγαίνετε τον πίσω στὸ μπουντροῦμι!, διατάζει. Θὰ συνεχίσουμε ἀργότερα τὴν ἀνάκρισι. Καὶ σὺ, Γιουσούφ, ἄντε νὰ κοιμηθῆς. Ὅταν σὲ χρειαστῶ θὰ σέ ξυπνήσω.

— Ἄτιμε κλέφτη!, φωνάζει τὸ παιδί καθὼς τὸ σέρνουν ἔξω ἀπὸ τὴν κάμαρη τῶν βασιανιστηρίων.

Ἄλλὰ ὁ γενίτσαρος κάνει σὰ νὰ μὴν ἀκούη. Μένει γιὰ μερικὲς στιγμὲς ἀσάλευτος κι' ὕστερα μὲ ἀργὸ βῆμα διασχίζει τὸ διάδρομο καὶ κλείνεται στὸ δωμάτιό του.

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

Ο ΣΕΛΙΜ Χασεκὴ, — αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ λοχία τῶν γενίτσαρων— καθὼς μένει μόνος, βγάζει ἀπ' τὸ ζουνάρι του τὸ μαλαματένιο μενταγιὸν καὶ τὸ ρίχνει στὸ τραπέζι. Ἦστερα ξεκουμπώνει μὲ νευρικὲς κινήσεις τὸ σκοῦρο ποικαμισιό του. Ἐνα παρόμοιο μενταγιὸν κρέμεται ἀπ' τὸ λαιμό του. Τὸ βγάζει καὶ τ' ἀκουμπάει δίπλα στὸ ἄλλο. Ὅμοια εἶναι! Σὲ τίποτα δὲν παραλλάζουν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ εἶναι χαραγμένα ἀπάνω τους. Νικήτας γράφει τὸ ἕνα. Ἀργύριος γράφει τὸ ἄλλο. Ὁ Σελὶμ πέφτει βαρὺς σ' ἕνα κάθισμα. Δὲ γελάστηκε.

Με τούς άγκώνες άπάνω στο τραπέζι και τὸ κεφάλι ανάμεσα στις παλάμες, θυβίζεται σὲ σκέψεις. Θαμπές εἰκόνες, πού τις θαρρούσε ξεχασμένες ἀναδεδύονται στὸ νοῦ του και φωτίζονται ἀπὸ ἓνα δυνατὸ φῶς...

Θυμάται και κάτι τοῦ ἀγκυλώνει τὴν καρδιά. Πάνε πολὺ λά χρόνια ἀπὸ τότε. Ἦταν δὲν ἦταν ἔξη χρονῶν ἀκόμα και δὲν καταλαβαίνε πολλὰ πράγματα. Ὅμως χαραγμένη σὰν μὲ πυρωμένο σίδηρο μένει πάντα στὸ μυαλὸ του ἐκείνη ἡ μέρα. Τὸ σπῆτι τους ἦταν τότε στὴν Ἀθήνα. Ἡ μητέρα του ἦταν μιὰ λιγνὴ γυναίκα μὲ χλωμὸ πρόσωπο — δὲν θυμάται πιὰ τ' ὄνομά της — κι' ὁ πατέρας του ἓνας λεβέντης, ὡς ἐκεῖ πάνω πού ταξίδευε μὲ τὸ καράβι του στὴν ξηντειά. Ἐφευγε κι' ὅταν ὕστερα ἀπὸ μῆνες γύριζε, ἦταν φορτωμένος πάντοτε μὲ λογιῆς - λογιῆς ὄμορφα πράγματα και παιχνίδια. Εἶχε κι' ἓνα μικρὸ ἀδελφὸ. Ἐνα ἀγοράκι πού μόλις μπουσούλανε μὲ τὰ τέσσερα και γέμιζε τὶς κάμαρες μὲ τὰ χαρούμενα ξεφωνητά του. Ὁ πατέρας του ἔλειπε σὲ ταξίδι και τὰ δυὸ παιδιά μὲ τὴ μητέρα τους ἔμεναν μόνα, ὅταν ξέσπασε ξαφνικὰ τὸ μεγάλο κακὸ. Ἐνα ξημέρωμα γέμισαν οἱ δρόμοι ἀπὸ Τούρκους καβαλλάρηδες και ἀραπάδες.

— Ἔουετα! ὁ Τούρκος γιὰ τὰ παιδιά! (*)

— Χριστιανοὶ κρύφτε τὰ παιδιά σας! Οἱ Τουρνατζίμπασι!

Ἡ μικρὴ πολιτεία — ἡ Ἀθήνα ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἦταν ἕνα μεγάλο χωριὸ γύρω ἀπ' τὴν Ἀκρόπολι — γέμισε πανικὸ (*). Οἱ χριστιανοὶ ἔκλειναν τὰ παράθυρα και μαντάλωναν τὶς πόρτες, ἐνῶ οἱ γυναίκες γονατιστὲς μπροστὰ στὰ εἰκονίσματα κρατοῦσαν ἀγκαλιασμένα τ' ἀγοράκια

ἐτελείτο ὁ ἀποτοόπαιος δεκατισμὸς τῶν παίδων τὸ κοινῶς παιδουάζωια καλούμενον ὑπὸ τοῦτων ἀγάδων τιτλοφορουμένων τουρνατζίμπασι (ἀξίωματικόν τοῦ ἐπιτελείου τῶν Γενιτισάων). ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἓνας ἐπέμπετο εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ ἕτερος εἰς τὴν Ρωσίαν και ὁ τρίτος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀνάδεις αὐτοὺ παρελθόντων μεθ' ἑαυτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον βοηθοὺς ἐν οἷς και σιθίπασος δούλους ἀσχυρομήτους και σκλάβους εἴτιμους ἀνὰ τὰς πόλεις περιφερόμενοι ἐξετέλεον τὴν δικασμαγίαν (ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουσκοκρατίας. Ν. Φιλαδελφείως).

(*) Ἡ Ἀθήνα στὶς ὁδοὺς τοῦ 1800 δὲν ἦταν ὅτι εἶναι σήμερα. Ἦταν μιὰ ἠμιανωμένη ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὰς πολιτεία μὲ ὀκτὼ μιλιοῦδες κατοίκους ἄλλους κι' ὄλλους — μίλιαι πεντακόσιοι ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν Τούκοι — πρὸ τοῦτο μὲ ντυποκάσχι νόμος ἀπὸ τὸ Καστὸρ ὅπως ἔμεναν τότε τὴν Ἀκρόπολι ὅπου εἶχαν ὁ Τούκος Διαβάρης ὁ κραιβάρης μὲ τοὺς τουμπιζήδες του (τοὺς κανονικοῦστος) και τοὺς κρατοῦστος του Ἡ σκλοβιά ἦταν βασίλεια και ἠογάννα τὰ νοτισσαρσασμένα ἠογάννα. οἱ γκομισσμένες κολώνες και τὰ ἐσπίτια ἀπὸ τὰ λαμπρὰ μνημεῖα θύμιζον στοὺς ἀρνιάδες τὸ παλὸν μεγαλεῖο τῆς ἐκδοσης αὐτῆς πολιτείας πρὸ ἄλλοτε φαναβολοῦστος και σκάρπιζε τὸ φῶς και τὸν πολιτισμὸ σὲ ὄλον τὸν κόσμον.

(*) «Τακτικὰ κατὰ τετραστίαν

τους και προσεύχονταν.

— Παναγία Παρθένα, προστατέψε τα παιδιά μας απ' τόν άγαρηνό!

Ξαναφέρει στο νοῦ του τὸ χλωμό και κλαμμένο πρόσωπο τῆς μητέρας του.

— 'Αργύρη!, τοῦ εἶπε με σπαραγμό. Πρέπει νὰ σὲ κρύψω κάπου νὰ μὴ σὲ βροῦν. Τότε ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ κλαίει φοβισμένος και ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά της και δὲν ἤθελε με κανένα τρόπο νὰ τὴν ἀποχωριστῆ. Μὰ ἐκείνη ἀκριβῶς τῆ στιγμῆ ἄρχισαν νὰ βροντοῦν ἄγρια στὴν πόρτα. Ἡ μητέρα τοῦ τὸν σήκωσε στὰ χέρια της, κι' ἔτρεξε στὸ ὑπόγειο. Ζωντανὴ τώρα ζωγραφίζεται

στὰ μάτια του ἡ σπαραχτικὴ σκηνὴ ποῦ ἀκολούθησε. Τὸν ἔκρυψε μέσα σ' ἕνα ἄδειο βαρέλι και τὸν σκέπασε. Ὑστερα ἔτρεξε ν' ἀνοίξη στοὺς Τούρκους ποῦ χτυποῦσαν. Μὰ ἐκεῖνοι, ἀλυπόμονοι και μαυτεύοντας τὸ λόγο τῆς ἀργοπορίας, ἔσπασαν με μπαλτάδες τὴν πόρτα και ξεχύθηκαν σὰν ἀγρίμια μέσα στὸ σπίτι. Ἐψαξαν παντοῦ. Τὸ μαρὸ δὲν τὸ πείραξαν. Αὐτὸ θὰ τ' ἀφήναν γιὰ ἄλλη φορὰ.

— Ποῦ εἶναι ὁ ἄλλος σου γυιός; τὴν ρώτησαν.

— Ἄχ, δὲν ἔχω ἄλλο παιδί!, σπάραξε ἡ μητέρα.

Μὰ ἐκεῖνοι: δὲν πίστευαν και κατέβηκαν στὸ ὑπόγειο. Ἄνα

Τὸ παιδομάζωμα στὴν Ἀθήνα γινόταν κάθε τέσσερα χρόνια.

Καί τότε γλυστρούν μέ προφυλάξεις από τό σπίτι τους ...

ποδογύρισαν ὅτι βρήκαν μπροστά τους καί ἀνακάλυψαν κάτω ἀπ' τὸ βαρέλι τὸν μικρό. Τότε ὁ Ἀργύρης ἄρχισε νὰ ξεφωνίζη ἀπελπισμένα. Οἱ Τούρκοι ἄμωσ τού ἔκλεισαν τὸ στόμα, τὸν φορτώθηκε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς στὸν ὦμο του καὶ φύγανε, ἀφήνοντας λιποθυμισμένη τὴν μητέρα.

Τὸν πήραν τότε τὸν Ἀργύρη μαζί μέ ἄλλα παιδιά, καὶ τὸν πήγαν στὴν Πόλη. Ἐκεῖ σιγὰ - σιγὰ ξέχασε τοὺς δικούς του. Κλεισμένος σ' ἕνα στραπῶνα ἔμαθε πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ λογαριάζη πιά κανένα, ἔκτος ἀπ' τὸ σουλτάνο.

— Ὁ σουλτάνος εἶναι πιά ὁ πατέρας σας καὶ θρησκεία σας τὸ Ἰσλάμ! Δὲν ὑπάρχει

ἄλλος Θεὸς ἔκτος ἀπὸ τὸν Ἀλλάχ. Ἐνας εἶναι ὁ Ἀλλάχ καὶ προφήτης του ὁ Μωάμεθ!

Τούρκεψε ὁ Ἀργύρης κι' ὕστερα ἀπὸ καιρὸ ξέχασε πὼς ἦταν ἀπ' τὴ γενιὰ τῶν Ἀστρακάρηδων. Ἐγίνε ὁ Σελὴμ Χασεκὴ, ὁ γενίτσαρος. Αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ δόσανε... Κεὶ νὰ πού τώρα αὐτὸ τὸ μενταγιὸν ἔρχεται νὰ ζωντανέψη στὴ μνήμη του καὶ ξαναφέρνει στὸ νοῦ του τὴν παλῆα ἱστορία. Ἀπάνω στὸ τραπέζι εἶναι τὰ δυὸ μενταγιὸν. Τὸ δικό του αὐτὸ πού φοροῦσε, ὅταν οἱ Τούρκοι τὸν ἄρπαξαν ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ πού δὲν τὸ ἀποχωρίστηκε ποτέ, καὶ ἐκεῖνο πού εἶχε κραμασμένο στὸ

λαιμό του ο μικρός μπουρλοτιέρης.

— Είμαστε αδέρφια, ψιθυρίζει καθώς κυττάζει και τὰ δυό. Τὸ μωρὸ ποὺ μπουσουλάγε με τὰ τέσσερα μέσα στις κάμαρες τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι ὁ Νικήτας Ἀστρακάρης. Αὐτὰ τὰ μενταγιὸν τὸ δείχνουν καθαρά. Εἶμαστε ἀδέρφια. Εἶναι ἀδελφός μου.

Ἄλλα παίρνουν μιὰν ἀνάποδη βόλτα μέσα του. Αὐτὸς ὁ μέχρι πρὶν μιὰ ὥρα φανατικὸς γενιτσαρὸς ξαναθυμάται τώρα πὼς εἶναι Ἕλληνας. Τὸ αἷμα ποὺ κυκλοφορεῖ στὶς φλέβες του δὲν εἶναι τούρκικο. Εἶναι τὸ αἷμα τῶν Ἀστρακάρη δων...

— Πρέπει νὰ τὸν σώσω!, λέει. Ἄν δὲν τὸν βοηθήσω, αὔριο θὰ τὸν κρεμάσουν καὶ θὰ ἔχω συντελέσει κι' ἐγὼ σ' αὐτὸ τὸ ἐγκλημα...

ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τ Ο ΠΑΙΔΙ σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ δεμένο πάλι χειροπόδαρα εἶναι ξαπλωμένο στὶς πλάκες τοῦ σκοτεινοῦ μπουντρουμιού. Ἐχει δυνατοῦς πόνους στὴν πλάτη ἀπὸ τὰ χτυπήματα ποὺ τοῦ δόσανε καὶ ὑποφέρει. Μὰ δὲν τὸ λογαριάζει αὐτό. Ὁ νοῦς του εἶναι στὸ μενταγιόν. Ἄχ, ἂν μπορούσε κι' ἂν εἶχε λυτὰ τὰ χέρια, θὰ μούνταρε καὶ θὰ τὸν ξέσκιζε, αὐτὸν τὸν γενίτσαρο ποὺ τοῦ τὸ πήρε.

— Μουτρωμένους γύρισες ἀπ' τὸ γλέντι!, τοῦ λέει ὁ Στραπάτσος ποὺ εἶναι δεμέ-

νος στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ μπουντρουμιού. Ἦταν... ἄλατισμένες οἱ βουρδουλιές;

Ὁ Νικήτας δὲν ἀπαντᾷ. Ὁ νοῦς του ξαναγυρίζει στὰ παλιά.

— Τὸ μενταγιόν καὶ τὰ μάτια σου, τοῦ εἶχε πῆ ἡ μητέρα του λίγο πρὶν πεθάνει. Εἶναι εὐλογημένο καὶ θὰ σοῦ φέρη πάντοτε τύχη. Νὰ τὸ φυλάς σὰν τὰ μάτια σου.

Καὶ νὰ ποῦ τώρα τοῦ τὸ πήραν με τέτοιο βάνουσο τρόπο. Ἐνα χέρι τοῦ σφίγγει τὴν καρδιά καὶ μιὰ δυνατὴ ὀργὴ τὸν πνίγει. Ἄχ, ἂν μπορούσε! Μὰ δὲ μπορεῖ νὰ κινηθῆ, νὰ σαλέψῃ ἀπὸ τὴ θέσι του.

Πρὶν μερικὰ χρόνια, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Χατζῆ Χαλλῆ Ἀγά ποὺ κυβερνοῦσε τότε τὴν Ἀθήνα κρέμασαν τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του δὲ ζοῦσε πιά. Ἐμειναν ὀρφανὰ αὐτὸς κι' ἡ μικρὴ ἀδελφή του ἡ Λένα. Καὶ τότε μερικὸι συγγενεῖς φρόντισαν γιὰ τὰ δυὸ παιδιὰ. Ἐπρεπε νὰ φύγουν τὸ ταχύτερο ἀπ' τὴν Ἀθήνα, γιὰτὶ διὰ ἀφορετικὰ οἱ Τούρκοι ποὺ δὲν χόρτασαν μετὰ τὸ αἷμα τοῦ πατέρα του θὰ τὰ κυνηγοῦσαν τώρα κι' αὐτὰ.

— Θὰ φύγουμε, συμφώνησε ὁ Νικήτας ποὺ ἦταν τότε μόλις δώδεκα χρονῶν. Θὰ φύγουμε μετὰ τὴ Λένα. Μὰ κάποτε θὰ πάρω ἐγὼ ἐκδίκησι...

Ἐκείνη τὴ νύχτα ποὺ ἦταν νὰ ξεκινήσουν, τὸ παιδί στεκόταν πίσω ἀπ' τὸ καφασωτὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ του κι' ἔρριχνε ἀνυπόμονες ματιές

στο δρόμο. Τò σχέδιό τους ήταν νά φτάσουν στὸν Πειραιά ὅπου ἦταν ἀγκυροβολημένα ἕνα σπανιόλικο τρικάταο το. Τὴν ἄλλη μέρα τὰ ξημερώματα θὰ ξεκινούσε γιὰ τὴν Τεργέστη. Σ' αὐτὸ τὸ πλοῖο —εἶχαν γίνει νωρίτερα οἱ μυστικὲς συνηνοήσεις μετὰ τὸν πλοίαρχο— βάσιζαν ὅλες τὶς ἐλπίδες τους τὰ δυὸ ἀδελφία. Δίπλα στὸν Νικήτα ἦταν ἡ Λένα. Κύτταζε κι' αὐτὴ τὸ δρόμο πίσω ἀπ' τὸ καφασωτὸ παράθυρο. Τὸ πρόσωπό της ἦταν γλωμὸ ἀπὸ τὴν ἀγωνία ποὺ τὴν παίδευε. Θὰ πετύχουν τάχα, Θεέ μου, νά φτάσουν στὸ καράβι; Θὰ καταφέρουν νά βγούν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα χωρὶς νά τοὺς δοῦν!

— Ἡ Ἀθήνα γέμισε σπιούβους, Νικήτα, τοῦ εἶπε ἡ Λένα. Ἄν μᾶς δὴ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Χατζῆ Χαλῆλ ὄλα θὰ πᾶνε χαμένα.

— Δὲν θὰ μᾶς δοῦν!, τὴν καθησύχασε τὸ παιδί. Τὸ σκοτάδι θὰ μᾶς προστατέψῃ. Κι' ἔξω στὸν Ἐλαιῶνα θὰ μᾶς περιμένει ὁ Ἄσις, ὁ σκλάβος, μετὰ τὰ δυὸ ἄλογα. Μονάχα νά βγούμε ἀπὸ τὴν πόλι κι' ὄλα τὰ ἄλλα εἶναι εὐκόλα. Θὰ φάσουμε σίγουρα στὸ καράβι.

Κοντοστάθηκε λίγο καὶ συνεχίσισε σὰν νά ὤνειρευόταν κάτι ὁμορφο.

— Κι' ὕστερα ἀπὸ τρεῖς τέσσερις μέρες ἡ Τεργέστη! Γιὰ σκέψου Λένα! Ὁ ἄερος τῆς λευτεριάς. Ξέρεις τί θ' ἔπῃ νά νοιώθῃς ἐλεύθερος; Ἐκεῖ στὴν Τεργέστη, κοντὰ στ' ἀδελφία τοῦ πατέρα, τὸν θεῖο

Χαρίλαο, θάμαστε σὰν στὸ σπίτι μας. Ὅμως ἐγὼ κάποτε θὰ γυρίσω στὴν Ἑλλάδα...

— Θὰ ξαναγυρίσης; ἀπόρησε τὸ κορίτσι.

— Ναι. Πρέπει νά ξαναγυρίσω Λένα. Ἐδῶ εἶναι ἡ πατρίδα κι' ὅσοι πιστεύουμε στὴν ἐλευθερία τοῦ Γένους ἐδῶ πρέπει νά βρισκόμαστε γιὰ νά βοηθήσουμε στὸ σπάσιμο τῶν δεσμῶν τῆς σκλαβιάς... Ἐδῶ εἶναι οἱ τάφοι τῶν δικῶν μας. Ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ νωπὸς τάφος τοῦ πατέρα μας.

Ἦταν μονάχα δώδεκα χρόνων καὶ μιλούσε σὰν ἄντρας. Τὰ μάτια του ἦταν ὑγρά κι' ἡ φωνὴ του ἔτρεμε ἀπὸ τὴ συγκίνησι. Ἡ Λένα τὸν κύτταξε μὲ θαυμασιό. Θεέ μου, πόσο ὁμορφο ἦξερε νά μιλάει...

— Ἀδελφοῦλη μου!, τοῦ εἶπε καὶ τὸν ἀγκάλιασε.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἦταν ετοιμοί.

— Ὁ μαχαλάς ἐρημώθηκε, εἶπε ὁ Νικήτας καθὼς ἔοριχνε μιὰ τελευταία ματιὰ ἀπ' τὸ παράθυρο. Ὁ δρόμος εἶναι ἔρημος. Μποροῦμε νά ξεκινήσουμε.

Ἡ Λένα πῆγε καὶ γονάτισε μπροστὰ στὰ εἰκονίσματα.

— Παναγιὰ Πασοθένα, παρακάλεσε γτυηλόφωνα. Βοήθησέ μας αὐτὴ τὴ δύσκολη νύχτα.

Ὅπως αὐτὴ ἡ νύχτα ἦταν σπουδαυμένη ἀπὸ τὴ μοῖρα. Πρὶν τελειώσῃ ἀκούα τὴν ποσειχή της ἀκούστηκαν ἔξω στὴν αὐλὴ γαυγίσματα σκυλιού καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἡ

πόρτα άνοιξε. Μέσα στην κάμαρη μπήκε ή Βάγια, ή γρηά υπηρέτρια τους. Τό πρόσωπό της ήταν γεμάτο τρόμο.

— Για τὸ Θεὸ παιδιά μου! εἶπε. Μὴν ξεμυτίσετε ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Τί τρέχει; ρώτησε ὁ Νικήτας.

— Οἱ γενίτσαροι! ἤρθαν οἱ γενίτσαροι νὰ πάρουνε παιδιά... Πρὶν ἀπὸ χρόνια ἄρπαξαν τὸν Ἀργύρη μας... Δὲν πρέπει νὰ ξαναπιῶ παράμοιο φαρμάκι ἐγὼ ποὺ σὰς μεγάλωσα... Κρυφτῆτε! Οἱ ἀραπάδες πιάνουνε ὅλες τὶς πόρτες καὶ τὰ περάσματα τῆς πόλης. Δὲν μπορεῖτε νὰ φύγετε...

— Οὔτε νὰ μείνουμε ὅμως μποροῦμε!, τὴν ἔκοψε ὁ Νικήτας.

Ἐπιτέλους γύρισε στὴν ἀδελφή του.

— Τί λὲς νὰ κάνουμε, Λένα; ρώτησε.

— Νὰ φύγουμε, Νικήτα!, εἶπε ἐκείνη καὶ κρεμάστηκε στὸ λαιμό του. Ἄν μείνουμε θάναί χειρότερο.

— Τὸ ἤξερα πὼς δὲν θὰ δεῖλιαζες!, τῆς εἶπε καὶ τὴ φίλησε. Θὰ φύγουμε, ἀδελφούλα μου.

Γλύστησαν ἀπ' τὸ σπίτι καί, κινδυνεύοντας κάθε στιγμή νὰ πῆσουν στὰ χέρια τῶν Τούρκων, κατάφεραν νὰ βγούν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Στὸν Ἐλαιῶνα ἀντάμωσαν τὸν πιστὸ σκλάβο Ἀσίς ποὺ τοὺς περίμενε μὲ δυὸ ἄλογα.

— Δόξα νᾶχη ὁ Ἀλλάχ!, εἶπε ὅταν τοὺς εἶδε. Ἀργήσατε καὶ ἄρχισα νὰ φοβᾶμαι.

Δόξα νᾶχη ὁ Ἀλλάχ ποὺ σὰς βλέπω ζωντανούς.

Καβάλλησαν τ' ἄλογα, εὐχαρίστησαν κι' ἀποχαϊρέτησαν τὸν Ἀσίς καὶ πήραν τὸν δρόμο ποὺ ἔφερνε στὸν Πειραιά.

Εἶχε ἀρχίσει νὰ χαράζει. Ἀριστερὰ τους ἡ πεδιάδα τοῦ Φαλήρου ἀπλωνόταν ὡς τὴ θάλασσα. Ἰσοια μπροστὰ τους, μέσα στὸ θαμπὸ φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ ἐρχόταν, σχεδιάζονταν οἱ γκρίζοι ὄγκοι τῶν τριῶν μεγάλων ξυλίνων πύργων (*), ποὺ στὶς κορυφές τους ξαγρυπνοῦσαν, μὲ μάτια καρφωμένα πάντα κατὰ τὸ πέλαγος, οἱ βιγλάτορες, οἱ φύλακες, ἐτοίμοι νὰ δώσουν σιγιάλο στὸ κάστρο τῆς Ἀθήνας μὲ φωτιά καὶ καπνὸ ἂν φαίνονταν καράβια κουρσάρικα...

Ταξίδευαν κάμποσιν ὥρα, ὅταν ξαφνικὰ σὲ μιὰ στροφή τοῦ δρόμου πρόβαλαν δυὸ σαρικοφόροι καθαλλάρηδες.

— Γενίτσαροι!, εἶπε τὸ κορίτσι κι' ἔγινε χλωμό.

— Μὴ προχωρήσεις!, διέταξε ὁ Νικήτας.

Κράτησαν τὰ χαλινάρια τῶν ἄλῳγων τους καὶ στάθηκαν. Οἱ δυὸ καθαλλάρηδες κάλπαξαν πρὸς τὸ μέρος τους. Εἶχαν γυμνά στὰ χέρια τὰ σπαθιά τους καὶ τὸ βλέμμα τους ἔδειχνε ἔχθρα.

ἤρθαν καὶ στάθηκαν μπροστὰ τους.

(*) Αὐτὰ ἦταν τὰ μοναδικὰ κτίρια ποὺ εἶχε τὸ 1800 ἡ σημερινὴ μεγάλη πόλις τοῦ Πειραιῶς.

— Ποιοί είστε; ρώτησε άγρια ό ένας.

— Ραγιάδες είμαστε!, άποκρίθηκε τó παιδί.

— Καί πού πάτε, ώρ έγκιαούρ;

— Στόν Πειραιά.

— Γυρίστε πίσω. Σάς θέλει ό Γιουσούφ Άγάς.

— Έμάς; έκανε τάχα μ' άπορία ό Νικήτας. Έμάς ζητάει ό Γιουσούφ Άγάς;

— Ναι. Τήν άφεντιά σας. Δέν είστε τά παιδιά τού Άστρακάρη; Για σάς μάς έστειλε!

— Παραδόσου, ώρ έγκιαούρ!, φώναξε ό άλλος. Νά λεί πουν τά πολλά λόγια!

— Αυτό δε γίνεται!, άποκρίθηκε ύπερήφανα ό Νικήτας. Οί Άστρακάρηδες δέν παραδίδονται. Ξέρουν νά πεθαίνουν.

Καί, καθώς ό γενίτσαρος δοκίμασε νά τόν ζυγώση, με μιά άστραπιαία κίνησι τράβηξε τó πιστόλι του και πυροβόλησε. ΈΗ σφαίρα τόν πέτυχε στό στήθος και κατακύλισε άπ' τó αλόγο του. Σχεδόν ταυτόχρονα, μούνταρε κραδαίνοντας τó γιαταγάνι του και ούρλιάζοντας ό άλλος. Μά αυτή τή φορά ό Νικήτας πρόλαβε. Μιά δεύτερη σφαίρα έφυγε άπ' τó πιστόλι του και πήγε και καρφώθηκε ανάμεσα στα δύο του φρύδια.

— Δρόμο!, φώναξε τó παιδί. Δρόμο, Λένα, πριν φτάσουν κι' άλλοι...

Είχε ξημερώσει για καλά πια όταν έφτασαν στόν Πειραιά. Πρόλαβαν τó καράβι

ίσα - ίσα τήν ώρα πού σάλπαρε και, ύστερα άπό μερικές μέρες, φτάσανε στήν Τεργέστη. Τώρα πού ήταν άσφαλισμένη πιά ή μικρή άδελφή του ό Νικήτας πήρε τήν άπόφασι.

— Θα βγώ στό κούρσος!, είπε στό θείο του.

— Τί θα κάνης; ρώτησε αυτός τρομαγμένος.

— Θα βγώ στό πέλαγος νά χτυπάω τά τουρκικά καράβια.

Ό θείος του ό Χαρίλαος, ένας πλούσιος φιλήσυχος έμπορος τής Τεργέστης, άδικα πάσχισε νά τόν μεταπέσει.

— Βρέ παιδί μου... Άφησε τουλάχιστον νά μεγαλώσης λίγο. Έσύ είσαι μωρό ακόμα.

— Τό πήρα άπόφασι, θείε, άποκρίθηκε τó παιδί. Είμαι αρκετά μεγάλος ώστε νά καταλαβαίνω ποιό είναι τó χρέος μου άπέναντι στό Γένος.

Ένα μήνα άργότερα, ό Νικήτας Άστρακάρης μπάκκαρε με ένα υδρέϊκο και ύστερα άπό τέσσερα χρόνια είχε δικό του λατιναδικο, τó «Έλευθερία ή Θάνατος» πού έγινε ό έφιάλης τών Τούρκων στήν Άσπρη Θάλασσα. (*)

— Τί σκέφτεσαι; τού φωνάζει ό Στραπάτσος άπό τήν άλλη άκρη τού μπουντρουμιού. Γιατί δε μιλάς;

ΈΗ φωνή τού κοντόχοντρου Κεφαλλονίτη τόν κάνει νά ξαναγυρίση στήν πραγματικότητα. Όλα αυτά άνήκουν στό παρελθόν. Τώρα όμως τά πράγματα είναι διαφορετικά.

(*) Διάβασε τά προηγούμενα τεύχη τού Μικρού Μπουρλοτιέρη.

Ὁ Νικήτας εἶναι αἰνιδιαλῶτος στὰ χέρια τῶν Τούρκων καὶ δὲν τοῦ μένουν παρά ἐλάχιστας ὥρες ζωῆς.

— Θέλεις ν' ἀρχίσω νὰ ψέλω νὰ σοῦ περάσῃ ἡ ὥρα; τὸν ξανσρωτᾶει ὁ Στραπάτσος. Παράεγινες τῶρα τελευταῖα μελαγχολικός. Ἄν μελαγχόλησες, γιατί θὰ μᾶς κρεμάσουνε χωρὶς νὰ μᾶς ψάλουν τὸ «δεῦτε λάβετε τελευταῖον ἀσπασμόν», μπορῶ ν' ἀρχίσω ἐγὼ ἀπὸ τῶρα προκαταβολικά! Τί λές;

Ὁ Νικήτας χαμογελαεὶ ἀκούγοντας μέσα στὸ σκοτάδι τὴν φωνὴ τοῦ ξέγνοιαστου φίλου του.

— Ἄϊντε ἄρχισε, Γεράσιμε!, τοῦ λέει. Κοιμάτια νὰ γίνῃ!

ΝΙΚΗΤΑΣ ΚΑΙ ἈΡΓΥΡΗΣ

ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ τὸ ξερὸ βήξιμο, τοῦ Στραπάτσου, ποῦ ἐτοιμάζεται νὰ στρώσῃ τὸ λαρύγγι του, πρὶν ἀρχίσῃ τὸν πλάγιον τέταρτον. Ἄλλὰ ταυτῶχρονα ἀκούγεται κι' ἓνας παράξενος θόρυβος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πόρτας. Κάποιος ἀνοίγει καὶ ξεμανταλώνει τὴν πόρτα. Ἄλλὰ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ δουλειὰ γίνεταί κάπως διακριτικὰ καὶ ἀθόρυβα. Ὁ Κεφαλωνίτης σταματᾷ τὴν προετοιμασία γιὰ τὸ ψάλσιμο καὶ περιμένει. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ παιδί.

— Ἔρχονται νὰ μᾶς πᾶρουν σκέπτεται ὁ Νικήτας.

Ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ ξανα

κλείνει ἀμέσως. Κάποιοι προχωρεῖ ψηλαφητὰ μέσα στὸ σκοτάδι. Κάνει μερικά βήματα καὶ στέκει. Ὑστερα ἀνάβει ἓνα λαδοφάναρο. Μέσα στὸ θαμπὸ φῶς τοῦ σκορπίζεται, τὸ Ἑλληνόπουλο ἀναγνωρίζει τὸν νυχτερινὸ ἐπίσκοπτη καὶ σφίγγει τὰ δόντια. Εἶναι ὁ λοχίας τῶν γενιτσάρων, αὐτὸς ὁ ἴδιος ποῦ μιὰ ὥρα νωρίτερα τοῦ πήρε τὸ μαλαματένιο μενταγιόν. Τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ καρφώνονται ἀπάνω του μὲ μίσος. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν τὸ προσέχει καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος του. Σκύβει πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ πέφτει ὀλάκερο στὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Τὸν κυττάζει μὲ προσοχή. Τὸν κυττάζει κι' ὁ Νικήτας. Πράγμα περιέργο. Μέσα στὸ βλέμμα αὐτοῦ τοῦ ἀγρίου γενίτσαρου διακρίνει κάτι ποῦ τὸν παραξενεύει. Μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ γελιέται. Εἶναι ὑγρὰ τὰ μάτια του καὶ τὸ σκούρο μούτρο του ἔχει μιὰν ἀλλόκοτη ἔκφρασι. Ἐκεῖνος σκύβει πῶς πολὺ ἀπάνω του.

— Νικήτα, ψιθυρίζει καὶ ἡ φωνὴ τοῦ τρέμει ἐλαφρά.

Τὸ Ἑλληνόπουλο νοιώθει κάτι νὰ τοῦ ἀγγίζει τὴν καρδιά. Μὰ τί συμβαίνει λοιπόν; Τί ἔγινε καὶ ὁ αἰμοβόρος αὐτὸς γενίτσαρος ἄλλαξε ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη καὶ τοῦ μιλάει μὲ τέτοιο γλυκὸ τρόπο;

— Τί θέλεις; τὸν ρωτᾷει.

— Ἦρθα νὰ σοῦ φέρω, τοῦ

λέει εκείνος, πίσω τὸ μενταγιόν...

Καί, καθὼς τοῦ μιλάει, σκύβει καὶ τοῦ κόβει μὲ τὸ χατζάρι του τὰ σκοινιά πού τὸν κρατοῦν δεμένο. Τὸ παιδί σηκώνεται ὀρθό. Εἶναι σὰν νὰ ὄνειρεύεται. Ἐκείνος βγάζει ἀπ' τὸ ζουνάρι του τὰ δυὸ μενταγιὸν καὶ τοῦ τὰ δείχνει.

— Πάρτο!, τοῦ λέει.

— Μὰ εἶναι δυό!, ἀπορεῖ τὸ Ἑλληνόπουλο.

— Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ εἶναι τὸ δικό σου, τοῦ λέει μελαγχολικὰ ὁ γενίτσαρος.

— Τὸ ἄλλο;

— Τὸ ἄλλο εἶναι δικό μου. Τὸ φοροῦσα στὸ λαιμὸ ὅταν μ' ἄρπαξαν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μάνας μου καὶ μ' ἔφεραν ἐδῶ καὶ τούρκεψα κι' ἔγινα γενίτσαρος!

Ὁ Νικήτας Ἀστρακάρης φέρνει τὸ χέρι στὸ μέτωπο σὰν νὰ μὴ πιστεύη αὐτὰ πού ἀκούει. Μὰ ὄχι, δὲν ὄνειρεύεται. Μέσα στὸ νοῦ του ζωντανεύουν πάλι οἱ παληὲς θύμησες. Καὶ ξαφνικὰ κάτι φωτίζει τὸ νοῦ του.

— Ἀργύρη!, ξεφωνίζει.

— Ναί. Εἶμαι ὁ Ἀργύρης!, Ἀποκρίνεται αὐτὸς. Καλὰ τὸ κατάλαβες!

Τὰ δυὸ ἀδελφία πνίγονται ἀπὸ λυγμοὺς καὶ ρίχνονται ὁ ἓνας στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀληθινὸ θαῦμα, ψιθυρίζει ὁ Νικήτας. Ἡ μητέρα πέθανε μὲ τ' ὄνομά σου στὰ χεῖλη. Πάντα μοῦ μιλοῦσε γιὰ σέβανε.

Ὁ Ἀργύρης σκουπίζει τὰ μάτια του.

— Ἐχομε καιρὸ νὰ κουβεντιάσουμε γι' αὐτὰ, τοῦ λέει. Τώρα πρέπει νὰ φύγης ἀπὸ ἐδῶ μέσα πρὶν ξημερώσῃ. Σὰν βγῆ ὁ ἥλιος θὰ εἶναι ἀργά... Ἄν σὲ βρῆ ἡ μέρα ἐδῶ μέσα, δὲ γλυτώνεις...

— Ἐμένα δὲ θὰ μὲ λύση κανένας νὰ ξεμουδιάσω; ἀκούγεται παραπονιάρικη ἡ φωνὴ τοῦ Στραπάτσου. Κι' ἔμένα μάνα μὲ γέννησε!

— Ἐν τάξει Γεράσιμε!, τοῦ φωνάζει τὸ παιδί. Ἐφτασα.

Λύνουν καὶ τὸν Στραπάτσο στὸν ὁποῖο ὁ Νικήτας ἐξηγεῖ μὲ δυὸ λόγια τί ἔχει συμβῆ. Ὁ Κεφαλλονίτης γουρλώνει τὰ μάτια.

— Πῶ! Πῶ!, κάνει. Πρέπει νὰ τὸν ψάλλω νὰ βγῆ ὁ σατανᾶς ἀπὸ μέσα του νὰ ξαναγίνη χριστιανός!

Καὶ ἀρχίζει νὰ ξεροβήχη γιὰ νὰ καθαρῖση τὸ λαρυγγί του.

— Ἄφησε τά... ψαλτικά!, τὸν μαλλώνει τὸ παιδί. Πρέπει νὰ βγοῦμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ μπουντροῦμι πρώτα καὶ κατὸ πιν τὸν ψέλνεις.

— Ἐλάτε μαζί μου!, λέει ὁ Ἀργύρης.

Σβύνει τὸ φανάρι καὶ βγαίνουν στὸ διάδρομο. Προχωροῦν μέσα στὸ πηχτὸ σκοτάδι ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ Ἀργύρης τὰ ἔχει προβλέψει ὅλα. Ἡ φρουρὰ κοιμᾶται καὶ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ φαντασθῆ ὅτι ὁ Νικήτας Ἀστρακάρης εἶναι δυνατὸν νὰ γλυστρήσῃ ἀπὸ τὸ διπλωμανταλωμένο μὲ σιδερένιες ἀμπά-

Αυτή τήν κρίσιμη στιγμή τό Έλληνόπουλο πιέζει τήν σκανδάλη.

ρες μπουντρούμι. Προχωρούν άμίλητοι πατώντας στις μύτες των ποδιών τους. "Έξω από μία χαμηλή πόρτα ο 'Αργύρης σταματάει. Σταματούν κι' αυτοί.

— Μιά στιγμή, ψιθυρίζει.

'Ανοίγει την πόρτα, μπαίνει σε μία μικρή κάμαρη κι' όταν ξαναγυρίζει κρατάει στα χέρια του δυο γιαταγάνια και τέσσερα πιστόλια.

— Πάρτε αυτά, λέει. Μπορεί να χρειαστούν.

'Ο Νικήτας κι' ο Στραπάτσος ζώνονται τα σπαθιά και περνούν στα ζωνάρια τους τα πιστόλια. 'Ο κοντόχοντρος Κε φαλλωνίτης τώρα νοιώθει πιο σίγουρος, καθώς χαϊδεύει τη λαβή του γιαταγαλιού του.

Χ, τὸ σταύλο, έξω απ' τὸ στρατώννα, υπάρχουν ἄλογα, λέει ὁ 'Αργύρης. Μ' αὐτὰ θὰ μπορέσετε νὰ ξεφύγετε.

— Τί δὲν θαρρῆς μαζί μας; παραξενεύεται ὁ Νικήτας.

— 'Όχι, ἀποκρίνεται λυπημένα αὐτός. 'Εγὼ πρέπει νὰ μείνω. 'Εχετε μέρος νὰ μείνετε ἀπόψε;

— Ναί. 'Υπάρχει ἕνα μέρος πού θὰ μπορέσουμε νὰ κρυφτοῦμε. Μὰ ἐσύ; Τί θὰ κάνης ἐσύ; Σὰν μάθη ὁ σουλτάνος πὼς φύγαμε θὰ τὸ πληρώσης μετ' τὴ ζωὴ σου.

'Ο 'Αργύρης δὲν ἀπαντάει. Κάποιος θόρυβος ἔρχεται ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς φυλακῆς. 'Ακούγεται ποδοβολητὸ ἀλόγων καὶ μεγαλόφωνες κουβέντες. Μένουν ἀσάλευτοι κι' οἱ τρεῖς καὶ κυττάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

— 'Εφοδία!, ψιθυρίζει ὁ 'Αργύρης. Περιμένετε ἐδῶ.

Κρύβονται μέσα στὸ σκοτάδι: καὶ ἐκεῖνος ἀπομακρύνεται καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν πόρτα...

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Τ Α πράγματα γίνονται τόσο άπότομα καὶ τόσο ξαφνικά πού ὁ Νικήτας κι' ὁ Στραπάτσος δὲν προφταίνουν νὰ δώσουν μίαν ἐξήγησι. 'Απὸ τὴ θέσι πού βρίσκονται ἀκούνε μίαν ἄγρια φωνή.

— 'Εσὺ εἶσαι ὁ λογίας ἐδῶ;

— Μάλιστα, ἀπαντάει ἡ φωνὴ τοῦ 'Αργύρη.

— Εἶσαι ὁ Σελὴμ Χασική;

— Ναί. 'Εγὼ εἶμαι...

— Πιάστε τον!, διατάζει ἡ ἄγρια φωνή. Σὲ εἶδαν νὰ μπαίνης κρυφὰ πρὶν λίγη ὥρα στὸ κελί, ὅπου εἶναι φυλακισμένος ὁ 'Αστρακάρης! Κάτι ἐτοιμάζεις νὰ σκοτώσης, μὰ δὲν πρόφτασες. 'Ηρθαν καὶ με εἰδοποίησαν... Δέστε τον!

'Ο Νικήτας νοιώθει ἕνα σφάχτη στὴν καρδιά. 'Ο ἄδελφός του εἶναι χαμένος! 'Όσπν ὥρα κουβέντιαζε μαζί τους στὸ σκοτεινὸ μπουντρούμι, κάποιος ἀπ' τὴ φρουρὰ πού τὸν εἶδε νὰ κάνη μόνος τὴν παράξενη ἐπίσκεψι μετ' προφυλάξεις κατὶ ὑποψιάστηκε καὶ εἰδοποίησε τὸν διοικητή.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸν ἀφήσουμε στὰ χέρια τους!, μουγγρίζει ὁ Στραπάτσος.

— 'Εν τάξει, Γεράσιμε.

“Έχεις δίκη.

Φουχτιάζουν τὰ σπαθιά τους καί γλυστρούν τοίχο-τοίχο πρὸς τὴν πόρτα. Τώρα μποροῦν νὰ δοῦν τί γίνεται. “Ένας ἀξιωματικὸς καὶ τρεῖς στρατιῶτες, πού ἔχουν κατεβῆ ἀπὸ τ’ ἄλογά τους, ἔχουν κυκλώσει τὸν Ἀργύρη.

— Πάρτε τὸ πιστόλι καὶ τὸ σπαθί!, διατάζει ὁ ἀξιωματικὸς.

Μὰ ὁ Ἀργύρης Ἀστρακάρης νοιώθει ξαφνικὰ νὰ φουντώνη μέσα του μιὰ φοβερὴ ὀργή. “Ὀχι. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσῃ. “Αν τὸν πιάσουν αὐτόν, εἶναι χαμένοι κι’ οἱ ἄλλοι. Κάνει ἕνα δῆμα πίσω καὶ τραβάει τὸ πιστόλι του. Τὸ δάχτυλό του πιέζει τὴ σκανδάλη καὶ μιὰ γλώσσα φωτιάς βγαίνει ἀπὸ τὴν κάννη του. “Ένα καφτὸ μολύβι περνάει πάνω ἀπ’ τὸν ὤμο τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Σκοτώστε τον!, οὐρλιάζει ὁ Τούρκος... Εἶναι προδότης!

Ένα γιαταγάνι ἀστράφτει μέσα στὸ σκοτάδι κι’ ὁ Ἀργύρης νοιώθει τὴν παγωμένη ἀνάσα τοῦ θανάτου νὰ τὸν ζυγώνει. Σκύβει νὰ φυλαχτῆ ἀλλὰ τὸ πόδι του κάπου μπερδεύεται. Παραπατάει καὶ πέφτει.

— Κομματιάστε τον μὲ τὰ σπαθιά σας! Τί τὸν φυλάτε!, γαυγίζει ὁ ἀξιωματικὸς.

Μὰ τὴν ἴδια στιγμή δυὸ βαρειὲς βροντὲς γεμίζουν τὸν ἀέρα. Ὁ Νικήτας σημαδεύει καὶ πυροβολεῖ. Ἐκεῖνος πού ἔχει τὸ γιαταγάνι στὸ χέρι κι’ εἶναι ἕτοιμος νὰ χτυπήσῃ τὸν

πεσμένο ἀνάσκελα Ἀργύρη, τινάζεται πρὸς τὰ πίσω σὰ νὰ τὸν χτύπησῃ κεραυνὸς, διπλώνεται στὰ δύο καὶ κυλιέται στὸ χῶμα βγάζοντας ἕνα πνιχτὸ βογγητό. Ἡ ἄλλη σφαῖρα πετυχαίνει κατάστηθα τὸν ἀξιωματικὸ πού οὐρλιάζει: κι’ ἡ φωνή του πνίγεται: στὸ λαρύγγι του. Ταυτόχρονα, κάποιος ὀρμάει σὰ σίφουνας στὸ σκοτάδι καὶ ρίχνεται ἀπάνω στοὺς δυὸ ἄλλους πού ἀπομένουν. Τὸ γιαταγάνι στὰ χέρια τοῦ Στραπάτσου ἀνεβοκατεβαίνει δυὸ φορὲς.

— Γκάπ! Γκούπ!

— Μετὰ τὼν Ἀγγέλων ἀνάπαυσον τοὺς δούλους σου, ἀρχίζει νὰ ψέλνῃ ὁ κοντόχοντρος Κεφαλληνίτης ἐνῶ ὁ Νικήτας τρέχει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Ἀργύρη!, τοῦ φωνάζει μὲ λαχτάρια. Σὲ χτύπησανέ .

Ὁ Ἀργύρης σηκώνεται ἀργά. Εἶναι κάπως ζαλισμένος ἀκόμα ἀπὸ τὸ πέσιμο.

— Δὲν ἔχω τίποτα!, λέει. Σ’ εὐχαριστῶ, Νικήτα. Μοῦ ἔσωσες τὴ ζωή...

Οἱ πιστολιὲς ὅμως, τὰ οὐρλιαχτὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τὰ βογγητὰ τῶν χτυπημένων ἔχουν σηκώσει στὸ πόδι τὴ φρουρά.

— Ἐρχονται!, λέει μὲ σφιχτὰ δόντια ὁ Νικήτας.

— Στ’ ἄλογα!, φωνάζει ὁ Ἀργύρης.

— Θάρθῃς καὶ σύ μαζί μας, ἀδελφέ μου!

— Ναί. Εἶμαι κι’ ἐγὼ μαζί σας!, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος. Τώρα δὲ μπορῶ νὰ μείνω πιά!

Δυό βήματα πιό εκεί είναι τὰ ἄλογα. Τρέχουν κι' οἱ τρεῖς σαλτάρουν στή ράχη τους καί ξεχύνονται πρὸς τὸ μεγάλο δρόμο. Μπροστὰ ὁ Νικήτας, πίσω ὁ Ἀργύρης καί τελευταῖος ὁ Στραπάτσος.

— Ἄν μᾶς ξαναδῆτε νὰ μᾶς γράψετε!, φωνάζει ὁ κοντόχωντρος Κεφαλλωνίτης.

Καί σὲ λίγο οἱ τρεῖς καβαλλάρηδες χάνονται στὸ σκοτάδι...

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

ΜΕΣΑ σ' ἓνα μικρὸ καμαράκι ἑνὸς ξενοδοχείου τοῦ Τοπχανέ, γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι κάθονται καί συζητοῦν τέσσερις ἄνθρωποι. Ὁ Νικήτας Ἀστρακάρης, ὁ Ἀργύρης Ἀστρακάρης πού ἔχει ἀλλάξει τώρα τὰ ρούχα τοῦ γενίτσαρου κι' ἔχει ξυρίσει τὰ γένεια ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, ὁ Γεράσιμος Στραπάτσος καί ὁ Ἰάκωβος Μιχαήλ, ἓνας σεβάσμιος γέροντας πατριώτης, ἰδιοκτῆτης τοῦ ξενοδοχείου, πού κρύβει μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του τοὺς τρεῖς τολμηροὺς ἄντρες.

— Εἶναι φοβερὸ πραγματικά!, λέει ὁ Νικήτας. Οὔτε σ' ἓνα ληστὴ δὲν φέρνονται ἔτσι.

— Οὔτε σ' ἓνα ληστή!, παραδέχεται ἀναστεναζόντας ὁ Μιχαήλ. Εἶναι τρεῖς μέρες τώρα πού τὸν ἔχουν κρεμασμένο στὴν πόρτα τοῦ Πατριαρχείου καί δὲν θέλουν νὰ τὸν δώσουν στοὺς χριστιανοὺς νὰ θάψουν τὸ ἅγιο σκῆνωμά του. Ποιὸς νὰ τοῦ τὸ ἔλεγε! Ὁ Πατριάρχ-

ης Γρηγόριος ὁ Ε' κρεμασμένος κι' ἄθαφτος!

— Ὑπάρχουν ἐκεῖ στρατιῶτες πού φρουροῦνε τὸ σῶμα του; ρωτᾷ ὁ Στραπάτσος.

— Naί. Δυστυχῶς εἶναι πολλοὶ καί δὲν ἀφήνουν κανένα νὰ ζυγώσει. Στὸ στήθος τοῦ κρεμασμένου Πατριάρχου ἔχουν κρεμάσει ἓνα χαρτί. Εἶναι ἓνας γιαιφτάς (*) τοῦ σουλτάνου πού γράφει ἓνα σωρὸ ἀνόητα πράγματα. Κατηγορεῖ τὸν Γρηγόριο ὅτι αὐτὸς ὠργάνωσε τὸν ξεσηκωμὸ τοῦ Μωρητᾶ, ἔπειδὴ τάχα κατάγεται ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μέρη, καί ὅτι αὐτὸς τάχα θὰ γίνῃ ἀφορμὴ τῆς καταστροφῆς τοῦ γένους τῶν Γραικῶν... Μοῦ φέρανε ἓνα ἀντίγραφο ἀπ' αὐτὸ τὸ γιαιφτά. Μπορεῖτε νὰ τὸ διαβάσετε γιὰ νὰ καταλάβετε μὲ ποιὸ τρόπο ζητᾷ νὰ δικαιολογήσῃ τὸ μυσαρὸ ἔγκλημά του ὁ σουλτάνος.

Βγάζει ἓνα χαρτί ἀπὸ κάποιον συρτάκι καί τὸ δίνει στὸν Ἀστρακάρη. Ὁ Νικήτας τὸ παίρνει καί τὸ διαβάζει μεγαλόφωνα. Οἱ ἄλλοι ἀκούνε μὲ προσοχή.

«Ὁ ἄπιστος Πατριάρχης τῶν Ἑλλήνων, διαβάσει τὸ παιδί, εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ ξένος πρὸς τὴν ἐπανάστασι τοῦ ἔθνους του. Χρέος εἶχε νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς ἀπλοὺς ραγιαδες ὅτι τὸ τὸλμημα ἦταν μάταιο καί ἀτελεσφόρητο. Γιατί οἱ κακὲς συμβουλές δὲν εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ εὐδοκίμησουν κατὰ

(*) Ἐγγραφόν.

της μωαμεθανικής εξουσίας και θρησκείας, που έχουν θεϊκή ύπαρξη πριν από χιλιάδες χρόνια και θα διατηρηθούν μέχρι συντελείας του αιώνας, καθώς το θεβαιώνουν οι άποκαλύψεις και τα θαύματα. Άλλα έξ αιτίας της διαφθοράς της καρδιάς του ό Πατριάρχης όχι μόνον δέν προειδοποίησε τους ραγιαδες, αλλά καθ' όλα τα φαινόμενα ήταν και αυτός μυστικός άρχηγός της επαναστάσεως και κατά συνέπειαν ήτο αδύνατον να μη άφανισθή και να μη πέση στην όργη του Άλλάχ όλον σχεδόν τό έθνος των Έλλήνων. Αύτός λοιπόν είναι ό αίτιος του με την βοήθεια του Άλλάχ έπικειμένου πλήρους άφανισμού των άθλίων ραγιαδών. Έπειδή από παν του έβεβαιώθημεν περι της προδοσίας του, ανάγκη ήτο να λείψη αυτός ό άνθρωπος από του προσώπου της γής και δια τουτο έκρημάσθη, προς σωφρονισμόν των άλλων...».

Ό Νικήτας σταματάει άπότομα να διαδάζη. Τσαλακώνει τό χαρτί και τό σκίζει.

— Δέ μπορώ να τό άποτελειώσω!, λέει με βραχνή φωνή. Είναι γεμάτο ψέματα.

Σηκώνεται και βηματίζει μέσα στο δωμάτιο. Είναι φανερό πώς έχει κευριάσει και κάτι σχεδιάζει μέσα στο μυαλό του.

— Θα προτείνω κάτι, λέει ό Άργύρης, που έχει ξεχάσει πιά τόν Σελημ Χασεκή κι' είναι τώρα ένας άληθινός Άσπρακάρης, που μισεί τους Τούρκους πιά πολύ άπ' όλους

γιατί τώρα ξέρει πώς του κατάσπρεψαν τή ζωή. Θα σάς προτείνω κάτι, συνεχίζει. Πρέπει να πάρουμε άπ' τήν άγχώνη τόν Πατριάρχη.

Ό Νικήτας σταματάει τό πήγαινε - έλα και τόν κυτάζει.

— Με ποιό τρόπο; ρωτάει. Έχεις τόν τρόπο;

— Θα χτυπηθούμε με τή φρουρά και θα τόν πάρουμε!, λέει ό Άργύρης. Θα ξεκρεμάσουμε τόν νεκρό και θα τόν μεταφέρουμε να τόν θάψουμε κάπου κρυφά, έστω κι' άν είναι να τό πληρώσουμε με τή ζωή μας...

— Είμαι μαζί σου!, φωνάζει γεμάτος ένθουσιασμό ό Στραπάτσος. Μούδιασα κλεισμένους δυό μέρες έδώ μέσα. Θέλω να ψάλω λιγάκι.

— Τό πράγμα δέν είναι καθόλου εύκολο, λέει ό Μιχαήλ. Ίσως χαθήτε χωρίς να καταφέρετε τίποτα.

— Πότε νομίζεις πώς πρέπει να γίνη αυτό; ρωτάει τόν άδελφό του ό Νικήτας.

— Άπόψε κιόλας.

— Έτσι μπράβο, Άργύρη! Στη βράσι κολλάει τό σιδερό!, ένθουσιάζεται ό Στραπάτσος.

— Δέν έχω αντίρρηση, συμφωνεί τό παιδί. Μονάχα που πρέπει να καταστρώσουμε ένα σχέδιο.

Κάθεται σε μιá καρέκλα κι' όλοι μαζεύονται πάλι γύρω άπ' τό τραπέζι. Σε λίγο έχουν έτοιμο τό σχέδιο. Ύστερα άπό πέντε ώρες, μόλις νυχτώση — τώρα είναι άκόμα δυό

τ' άπόγεμα — θα ξεκινήσουν για τὸ Φανάρι...

— Μεγάλη άπόφασι πήρατε, παλληκάρια μου!, λέει κι' άναστενάζει ὁ Μιχαήλ. Ὁ Θεὸς νὰ εἶναι μαζί σας...

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

ΕΙΝΑΙ σαρανταοκτὼ ὥρες τώρα, πού ὁ σουλτάνος Μαχμούτ δὲ βρίσκει ἡσυχία. Παράξενοι καὶ άνατριχιαστικοὶ ἐφιάλτες τὸν βασανίζουν νύχτα καὶ μέρα. Ἀπ' τῆ στιγμῆ πού ἦρθε ὁ Μπεντερλή - Ἀλήτσασας ὁ ἀρχιβεζύρης καὶ τοῦ ανέφερε πὼς ἡ διαταγή του ἔγινε, ἔνοιωσε ἕνα θολὸ σύννεφο νὰ τοῦ τυλίγῃ τὸ νοῦ...

— Τί εἶπες, ὦρέ, Μπεντερλή;

— Ὁ πατριάρχης τῶν ραγιαδῶν κρεμάστηκε σύμφωνα μὲ τῆ διαταγή σου, πολυχρονεμένη μου σουλτάνε, ἔξω ἀπ' τῆ μεγάλη πόρτα τῆς ἐκκλησίας του...

Ὁ Μαχμούτ ζαρώνει τὰ φρύδια.

— Καὶ ποιός σὰς εἶπε, ὦρέ, νὰ τὸν κρεμάσετε;

Ὁ ἀρχιβεζύρης ξαφνιάζεται. Ἡ ἔκφρασι, πού ἔχουν πάρει αὐτῆ τῆ στιγμῆ τὰ μάτια τοῦ σουλτάνου, δὲν τοῦ ἀρέσει καθόλου. Τὸ βλέμμα του θυμίζει βλέμμα τρελλοῦ.

— Δὲν ἄκουσες, ὦρέ, τί σὲ ρώτησα; Ποιός σὰς εἶπε νὰ τὸν κρεμάσετε;

— Μὰ ἐσύ ὁ ἴδιος, Μεγαλειότατε, ἔδωσες διαταγή.

Τότε, σὰν νὰ θυμᾶται κάτι,

ἀνοιγοκλείνει τὰ μάτια του ὁ Μαχμούτ καὶ ζεσπάει σ' ἕνα δυνατὸ γέλιο. Ἐνα γέλιο τρελλό. Ὁ Μπεντερλῆς τὸν κυττάζει τώρα πρὸς πολὺ ξαφνιασμένος. «Κάτι ἔπαθε ὁ σουλτάνος!», συλλογίζεται. «Ὁ Ἄλλὰχ νὰ τὸν προστατέψῃ!»

— Καλὰ τοῦ κάνανε, ὦρέ, καὶ τὸν κρεμάσανε! Νὰ κρεμάσουνε ἀμέσως κι' ὅλους τοὺς ἄλλους παπάδες πού ἔχουνε στὰ μπουντρούμια! Ἐμπρός! Δίνε του τώρα!

Ὁ ἀρχιβεζύρης κάνοντας ἕνα βαθὺ τεμενάθ βγαίνει κι' ἀπὸ αὐτῆ τῆ στιγμῆ ὁ Μαχμούτ κλείνεται στὴν κάμαρῆ του καὶ δὲν θέλει νὰ μιλήσῃ μὲ κανένα. Τὴν ἴδια νύχτα τὸ σεράι ἀναστατώνεται ἀπὸ ἄγριες κραυγές. Ἐρχονται ἀπ' τὸ δωμάτιο τοῦ σουλτάνου. Στρατιῶτες καὶ σωματοφύλακες τρέχουν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Στὸ διάδρομο βλέπουν μισόγυμνο τὸν Μαχμούτ νὰ φωνάζῃ μὲ μιὰ ἔκφρασι φρίκης στὸ πρόσωπο καὶ στὸ βλέμμα:

— Πιάστε τον!, κραυγάζει. Πιάστε τον! Θέλει νὰ με πνίξῃ!

Οἱ στρατιῶτες κι' οἱ σωματοφύλακες κυττάζουν γύρω τους παραξενεμένοι. Τίποτα δὲν βλέπουν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μισόγυμνο σουλτάνο τους, πού δείχνει πρὸς ἕνα ὠρισμένο σημεῖο τοῦ τοῖχου.

— Δὲν τὸν βλέπετε λοιπόν; οὐρλιάζει. Σταματήστε τον... Ἐρχεται κατὰ πάνω μου. Εἶναι ὁ πατριάρχης τῶν ραγιαδῶν...

Καί, καθὼς οὐρλιάζει, φέρ-

νει τὰ χέρια στὸ λαιμὸ σὰν κάτι νὰ τὸν πνίγη. Τὰ μάτια του ἀναποδογυρίζουν καὶ πέφτει βαρὺς στὰ μάρμαρα, βγάζοντας ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα. Ὅλη τὴ νύχτα, οἱ γιατροὶ τοῦ παλατιοῦ ξενύχτησαν γύρω ἀπὸ τὸ κρεβάτι του. Κατὰ τὰ ξημερώματα συνήλθε κάπως.

— Πέρασατε μιὰ νευρική κρίσι, τοῦ λέει ἕνας γέρος ἀσπρομάλλης γιατρός. Τώρα εὐτυχῶς εἶστε καλά.

— Φευγάτε ἀπὸ μπροστὰ μου ὅλοι!, μουγγρίζει αὐτός. Πρῶτα ἀφήνετε τὶς πόρτες ἀνοιχτὲς κι' ἔρχονται νὰ μὲ πνίξουν κι' ὕστερα μὲ κοροϊδεύετε! Ἐξω, ἀκαμάτες καὶ ψεύτες!

Τὸ φάντασμα τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', φανερῶνεται κάθε τόσο μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ αἰμοδόρου Μαχμούτ καί, καθὼς φαίνεται, τοῦ λέει φοβερὰ λόγια πού τὸν γεμίζουν πανικό. Μέσα σὲ δυὸ μέρες, ὁ παντοδύναμος σουλτάνος εἶναι σωστὸ ἐρείπιον. Σὲ κάθε θόρυβο τινάζεται τρομαγμένος καὶ γίνεται χλωμός. Τὸ βλέμμα του ἔχει γίνῃ θολὸ καὶ θροντοῦν τὰ δόντια του σὰν νὰ τὸν ρίχνουν σὲ μιὰ παγωμένη θάλασσα.

— Τὸ φάντασμα! Ὁ πατριάρχης!

— Μὰ πῶς εἶναι δυνατό, πολυχρονιμένε σουλτάνε, νὰ φοβόσαστε ἕναν πεθαμένο; τὸν ρωτᾷ ἕνας ἀπὸ τοὺς γέρους συμβουλάτορες του. Ὁ πατριάρχης τῶν ραγιαδῶν εἶναι κρεμασμένος.

— Δὲν τὸν κρέμασαν!, λέει αὐτὸς καὶ τρέμει. Μοῦ λέτε ψέματα!

— Τὴν ἀλήθεια σὰς λέμε, Μεγαλειότατε, προσπαθεῖ νὰ τὸν καθησυχάσῃ μ' ἕνα χαμόγελο ὁ Τούρκος. Τὸ κορμί του κρέμεται ἀκόμα μὲ τὴ θηλειὰ περασμένη στὸ λαιμό.

Τὴν ἴδια νύχτα, ὁ σουλτάνος, ντυμένος μὲ ρούχα ζητιάνου, βγαίνει ἀπὸ τὴ μουσικὴ πόρτα τοῦ παλατιοῦ καὶ πηγαίνει στὸ Φανάρι. Στέκει ἀπὸ μακριὰ καὶ κυττάζει. Naί. Δὲν τὸν γέλασαν. Ὁ πατριάρχης, νεκρός, κρέμεται ἔξω ἀπὸ τὴ μεγάλη πόρτα τοῦ ναοῦ.

Καθὼς ὅμως γυρίζει στὸ σεράϊ ὕστερα ἀπὸ λίγο καὶ κλείνεται στὴν κάμαρή του, τὰ μάτια του γεμίζουν τρόμο. Ἀπὸ τὴ δεξιά μεριὰ τοῦ τοίχου ἔρχεται ἀθόρυβα σὰν ἕνας ἴσκιος διαφανής, ὁ πατριάρχης. Ἐχει τὰ χέρια του ἀπλωμένα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ τὸν ζυγώνει...

— Βοήθεια!, βγάζει μιὰ ὄγρια κραυγὴ ὁ Μαχμούτ.

Τρέχει πρὸς τὴν πόρτα, τὴν ἀνοίγει, βγαίνει στὸ διάδρομο. Πίσω του ὅμως ἔρχεται πάντα αὐτός. Ὁ πατριάρχης.

— Ἄλλάχ!, Ἄλλάχ!, οὐρλιάζει. Σώσε με ἀπὸ τὰ χέρια του, Ἄλλάχ!

Ἄλλα κανεὶς δὲν τὸν ἀκούει καί, καθὼς νοιώθει κάτι σὰν ἀέρας νὰ τὸν ἀγγίξῃ, τοῦ κόβεται ἡ ἀνάσα, βγάζει ἕνα ἄγριο βογγητὸ καὶ σωριάζεται ἀνάισθητος. Χρειάστηκαν πέντε ὀλάκερες ὥρες αὐτὴ τὴ φορά γιὰ τὰ τὸν συνεφεροῦν οἱ

γιατροί. "Όταν τὸ πρῶτὶ ξαναβρίσκει τὶς αἰσθήσεις του, βγάξει καινούργια διαταγή.

— Νὰ ξεκρεμάσετε τὸ κουφάρι τοῦ παπᾶ τῶν ραγιάδων!, διατάζει. Νὰ τοῦ δέσετε μιὰ μεγάλη κοτρώνα στὸ λαιμὸ καὶ νὰ τὸν ρίξετε στὴ θάλασσα. Ἔτσι δὲν θὰ μπόρῃ πιὰ νὰ ξαναφανῇ στὸ σεραΐ μου.

ΜΑΧΗ ΓΙΑ ἘΝΑ ΝΕΚΡΟ

ΚΑΤΑ τὸ σούρουπο ὁ Νικήτας Ἀστρακάρης μαζὶ μὲ τὸν Ἀργύρη καὶ τὸν Στραπάτσο ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Τοπχανέ καὶ φτάνουν στὸ Φανάρι. Ἐχουν καταστρώσει

σ' ὅλες του τὶς λεπτομέρειες τὸ σχέδιο κι' ἔχουν βρῆ καὶ τὸ μέρος, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Μιχαήλ, ὅπου θὰ μεταφέρουν καὶ θὰ θάψουν κρυφὰ τὸ ἱερὸ σκῆνωμα τοῦ ἔθνομάρτυρα. Ὁ Στραπάτσο εἶναι ἐλεύθεροσασίμενος.

— Θὰ ἔχουμε πολλὴ δουλειά!, λέει. Εὐτυχῶς πού ἔκανα γαργάρα στὸ λαρῦγγι μου καὶ θὰ ψάλω μιὰ χαρά...

"Ὁμως αὐτὴ ἡ χαρὰ κόβεται ἀπότομα, καθὼς φτάνουν ἔξω ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖο. Ὁ τόπος ὅπου βρίσκεται κρεμασμένος ὁ πατριάρχης, εἶναι γεμάτος ἀπὸ καβαλλάρηδες καὶ στρατό. Ἀπὸ μακριὰ βλέπουν τὸ κορμὶ τοῦ Γρηγορίου

Τὸ φάντασμα τοῦ Πατριάρχου κινηγοῦσε τὸν αἰμοδόξο σουλτάνο Μαχμούτ μέσα στὸ σεραΐ.

Τὸ παιδί μ' αὐσὺλληπτη ταχύτητα τοῦ Ε' μὲ περασμένη τὴ θηλειὰ στὸ λαιμὸ νὰ ταλαντεύεται ἑλαφρὰ καὶ τὸ φαρδύ του ράσο νὰ φουσκῶνῃ ἀπὸ τὸν ἑλαφρὸ ἀέρα.

— Τὸν κατεβάζουμε!, λέει τὸ παιδί.

Πραγματικά, αὐτὴ τὴν ὥρα ἔφτασε ἡ διαταγὴ τοῦ σουλτάνου κι' ἕνας ἀράπησ σκορφολῶνει στὴν ἀγχόνῃ καὶ κατεβάζει τὸ νεκρὸ.

— Ἦρθαμε ἀργά!, ἀναστενάζει ὁ Στραπάτσος.

Κανεὶς δὲν τοῦ ἀποκρίνεται. Εἶναι κάτι ἄλλο τώρα πού τραβάει τὴν προσοχὴ τους. Οἱ στρατιῶτες παραμερίζουν κι' ἀνάμεσά τους περνᾶνε ἑξαλλοὶ καὶ φανατισμένοι ἄνθρωποι πού οὐρλιάζουν, βλαστη-

τραβάει τὸ πιστόλι καὶ πυροβολεῖ μόνυ καὶ μουτζώνουν. Ἐχουν περάσει ἕνα σκοινὶ στὰ πόδια τοῦ πατριάρχη, καὶ τὸν σέρνουν πρὸς τὴν παραλία.

— Εἶναι Ἑβραῖοι!, (*) λέει μὲ σχιφτὰ δόντια ὁ Νικήτας.

Πραγματικά, ἀπὸ τὶς λέξεις καὶ τὶς βλαστημίες, πού μεταχειρίζονται καταλαβαίνει κανεὶς ἀμέσως ὅτι πρόκειται γιὰ φανατικούς Ἑβραίους,

(*) «Ἦλθαν ὅτε—γράφει ὁ Σ. Τρικούπης στὴν Ἱστορία του— πρὸς τὸν μαῦρον ἀγχονιστὴν Ἑβραῖοι καὶ λαβόντες τὴν ὄρειαν του, κατὰ τινὰς δε καὶ φιλοδωροσύντες αὐτόν, ἔδσαν τοὺς πόδας τοῦ λειψάνου καὶ τὸ ἔσυραν ἐκ τῶν πατισσωνείων μένοι τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ Φαναρίου γλευάζοντες καὶ βλασφημοῦντες...».

που βρήκαν την ευκαιρία να ξεσπάσουν τη λύσσα τους σ' ένα νεκρό Χριστιανό. Σέρνουν τον πατριάρχη και κουρελιάζεται το ράσο του και γεμίζουν λάσπες και χώμα τὰ κατάλευκα μαλλιά και γένεια του.

Μπροστά ὁ ἀράπης και πέντε στρατιῶτες. Οἱ ἄλλοι καβαλλάρηδες, τώρα που τελειώσε ἡ ἀποστολή τους, ἀπομακρύνονται και χάνονται καλπάζοντας στο βάθος τοῦ δρόμου. Ἡ θλιβερή συνοδεία ζυγώνει τώρα πρὸς τὸ μέρος που βρίσκονται κρυμμένοι οἱ τρεῖς Ἑλληνες. Οἱ βλαστήμιες και τὰ κοροϊδευτικὰ λόγια τοὺς πρυποῦν τ' αὐτιά. Εἶναι χλωμοὶ και τρέμουν ἀπὸ λύσσα.

— Δὲν ὑποφέρονται!, γρυλλίζει ὁ Στραπάτσος.

Καί, πρὶν προφτάσουν νὰ τὸν ἐμποδίσουν, ὀρμάει σὰ σίφοντας, ἀνάμεσα στὸν ὄχλο. Ἐχει τραβήξει τὸ σπαθὶ του και χτυπάει στο σωρό. Τὶς βλαστήμιες και τοὺς χλευασμοὺς διαδέχονται τώρα ξεφωσιστὰ πόνου και οὐρλιαχτὰ πανικοῦ. Ὁ ἀράπης κι' οἱ στρατιῶτες στέκουν ξαφνιασμένοι, καθὼς βλέπουν τὸ πλήθος νὰ σκορπίζη, και τραβᾶνε τὰ πιστόλια τους.

— Πίσω ὄλοι!, κραυγάζει ὁ κοντόχοντρος Κεφαλωνίτης. Κάτω τὰ χέρια ἀπὸ τὸν πατριάρχη, γιατί θὰ φᾶμε τὰ μουστάκια μας!

Μερικὲς σφαίρες σφυρίζουν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Οἱ στρατιῶτες πυροβολοῦν και τρέχουν πρὸς τὸ μέρος του.

Ἐκεῖνος ὁμως δὲν χαμπαρίζει ἀπὸ τέτοια.

— Δὲν μπορούμε νὰ τὸν ἀφήσουμε μόνο!, λέει ὁ Νικήτας.

— Ἐν τάξει!, λέει ὁ Ἀργύρης. Ἀπάνω τους!

Και τὰ δυὸ ἀδελφία, σὰν ἀγριεμένα λιοντάρια, μουντάρουν μὲ τὰ πιστόλια στὰ χέρια. Ἐνας Τούρκος, που ἔχει ζυγώσει τὸ Στραπάτσο κι' ἐτοιμάζεται νὰ τὸν χτυπήσει μὲ τὸ βαρὺ γιαταγάνι του, δέχεται μιὰ σφαῖρα στο μέτωπο, κάνει μιὰ κωμικὴ τούμπα και γονατίζει μπροστὰ του.

— Δεῦτε λάβετε τελευταῖον ἀσπασμόν. Μετὰ τῶν ἀγγέλων ἀνάπαυσον τὸν δούλον σου.

Ἡ φάλτσα φωνὴ τοῦ κοντόχοντρο Κεφαλωνίτη, που ἔχει κάμποσες μέρες ν' ἀκουστῆ, ὑψώνεται πάλι και δίνει τὸ σύνθημα τῆς ἀγρίας συμπλοκῆς. Οἱ βροντὲς ἀπὸ τοὺς πυροβολισμοὺς γεμίζουν τὸν ἀέρα κι' ὅταν ἀδειάζουν τὰ πιστόλια, ἡ μάχη συνεχίζεται μὲ τὰ σπαθιά. Ὁ Στραπάτσος, κατὰ τὸ σύστημά του, ἀνεβοκατεβάζει ρυθμικὰ χωρὶς βιασύνη τὸ γιαταγάνι του, και, γκάπ και γκούπ, σιγοντάροντας τὰ χτυπήματα μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία, σκορπίζει τὸ θάνατο δεξιὰ κι' ἀριστερά. Ὁ Νικήτας διασταυρώνει τὸ σπαθὶ του μὲ δυὸ στρατιῶτες, που ἀφρίζουν ἀπὸ λύσσα και ἐπιτίθενται. Ἀλλὰ και ὁ Ἀργύρης μάχεται τὸ ἴδιο σὰν παλ-

ληκάρη και τὸ βαρὺ γιαταγά-
νι του κάνει θαύματα.

— Παραδόσου, γκιαούρ!,
οὐρλιάζουν οἱ στρατιῶτες.

— Πίσω, ἄπιστοι!, ἀπαν-
τάει ὁ Νικήτας.

Καί, καθὼς μιλάει, τὸ λα-
στιχένιο κορμί του πραγμα-
τοποιεῖ δυὸ τολημρὰ σάλτα,
γέρνει ἀπότομα πρὸς τὰ ἐμ-
πρὸς καὶ τὸ γιαταγάνι του
διαπερνάει τὴν καρδιὰ τοῦ ἐ-
νὸς ἀντιπάλου του. Τὴν ἴδια
στιγμὴ, ὁ ἄλλος στρατιώτης,
ποῦ δοκιμάζει νὰ τὸν ζυγώση,
δέχεται κατακέφαλα μιὰ δεύ-
τερη σπαθιά. Διπλώνεται στὰ
δυὸ καὶ βογγάει.

— Ἄλλάχ! Ἄλλάχ!

— Καλὸ ταξίδι στὴν κό-
λασι!, φωνάζει ἀπὸ μακρὰ
ὁ Στραπάτσος καὶ ἀρχίζει νὰ
φέλνη.

Ὁ Νικήτας χαμογελάει καὶ
τρέχει τώρα κοντὰ στὸν Ἄρ-
γύρη. Ὁ ἀδελφὸς του εἶναι
τραυματισμένος ἐλαφρὰ στὸν
ᾶμο, μὰ δὲ λογαριάζει τὸ αἷ-
μα ποῦ μουσκεύει τὸ μανίκι
του. Παλεύει σὰν τίγρις καὶ
τὸ σπαθί του βγάζει φωτιές.
Τὸ παιδί τὸν καμαρώνει καὶ
τὸν θαυμάζει. Εἶναι πραγμα-
τικὰ ἕνας σβέλτος καὶ ἐμπει-
ρος πολεμιστής.

— Ἐν τάξει, Νικήτα!, φω-
νάζει ὁ Ἀργύρης καθὼς δια-
περνάει μὲ τὸ γιαταγάνι του
τὸν τελευταῖο στρατιώτη ποῦ
μένει ὀρθός. Νομίζω πὼς τε-
λειώσαμε.

Ἔστερα ἀπὸ λίγο, ὁ ὄχλος
ἔχει σκορπίσει κι' οἱ στρα-
τιῶτες εἶναι ξαπλωμένοι στὸ
ἔδαφος.

— Μονάχα ὁ ἀράπης μᾶς
ξέφυγε!, λέει μὲ καπμὸ ὁ
Στραπάτσος.

— Τὸν πατριάρχη, παι-
διά!, διατάζει ὁ Νικήτας.
Θαρρῶ πὼς τώρα θὰ καταφέ-
ρουμε νὰ τὸν πάρουμε.

Ὁ νεκρὸς θρίσκειται ἀκό-
μα πεσμένος στὴ μέση τοῦ
δρόμου. Οἱ τρεῖς Ἕλληνες
τρέχουν πρὸς τὰ ἐκεῖ, τὸν ἀ-
νασηκώνουν μὲ σεβασμὸ καί,
βαδίζοντας γοργά, πλησιάζου-
ν στὴν παραλία. Ἐδῶ ὑ-
πάρχουν μερικὲς βάρκες.

— Θὰ τὸν περάσουμε ἀπέ-
ναντι!, λέει τὸ Ἑλληνόπουλο.
Κι' ἀπὸ ἐκεῖ ἔχει ὁ Θεός.

Πρῶτος σαλτάρει στὴ βάρ-
κα ὁ Στραπάτσος. Ἔστερα
μεταφέρουν τὸ σῶμα τοῦ ἐ-
θνομάρτυρα. Λύνουν τὶς πρι-
μάτσες καὶ ρίχνονται στὰ
κουτιά.

— Ἐμπρός, λεβέντες!, φω-
νάζει ὁ Νικήτας.

Κωπηλατοῦν κι' οἱ τρεῖς κι'
ἡ βάρκα ἀρχίζει νὰ γλυστρή-
μὲ φούρια στὸ νερό. Ἔστερα
ἀπὸ λίγο ἔχουν ἀπομακρυνθῆ
ἄρκετὰ ἀπὸ τὴν ἀκτὴ.

— Λαγοὶ ἐγίνανε ὄλοι!,
λέει χαμογελώντας ὁ Στρα-
πάτσος. Εὐχαριστήθηκα ψαλ-
μούς!

Ξαφνικὰ ὁμως ὁ Ἀργύρης
πιάνει τὸ χεῖρι τοῦ Νικήτα.

— Κύτταξε!, τοῦ λέει.

Τὸ παιδί κυττάζει κατὰ τὸ
μέρος ποῦ δείχνει ὁ ἀδελφὸς
του. Τρεῖς μεγάλες βάρκες
γεμάτες στρατιῶτες ξεκινοῦν
ἀπ' τὸ Φανάρι.

— Ξαναγυρίσανε!, γρυλλί-
ζει μὲ σφιχτὰ δόντια ὁ Νική-

τας. "Ερχονται για μάς...

— "Αν μάς προφτάσουνε, χάνουμε τὸ παιγνίδι!, ἀναστενάζει ὁ Ἀργύρης.

ΣΤΟ ΒΥΘΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΤΩΡΑ βάζουν ὅλες τους τὶς δυνάμεις στὰ κουπιά. Ἡ βάρκα μὲ τοὺς τρεῖς Ἕλληνες καὶ τὸν νεκρὸ τοῦ πατριάρχη σκίζει σὰ σαίτα τὴ θάλασσα ἀνασηκώνοντας ἀφροὺς στὸ πέρασμά της. Μὰ οἱ ἄλλες βάρκες πού ἔρχονται ξοπίσω τους ἔχουν πανιά. Ἄνοιγουν τὰ πανιά τους καὶ ζυγώνουν ὀλοένα καὶ πιὸ πολὺ.

— Τὴν πάθαμε!, μουγγρίζει ὁ Στραπάτσος.

— Μὴ σταματᾶς τὸ κουπί!, τοῦ φωνάζει ὁ Νικήτας.

"Ὅλες ὅμως οἱ προσπάθειες σὲ λίγο ἀποδείχνονται μάταιες. Οἱ Τούρκοι βρίσκονται πολὺ κοντὰ τους. Οἱ πρῶτες σφαίρες ἀρχίζουν νὰ σφυρίζουν πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους.

— Γεμίστε τὰ πιστόλια σας!, διατάζει τὸ Ἑλληνόπουλο. Θὰ πουλήσουμε ἀκριβὰ τὴ ζωὴ μας!

Καί, καθὼς μιλάει, βρίσκεται μὲ δυὸ σάλτα στὴν πρῶτη κρατώντας καὶ τὰ δυὸ πιστόλια του. Σημαδεύει καὶ πιέζει τὴ σκανδάλη. Τέσσερις γλώσσες φωτιάς βγαίνουν ἀπὸ τὶς κάννες τους. Ἰσάριθμα καφτὰ μολύβια καρφώνονται σὲ τέσσερα τούρκικα κορμιά. Στ' αὐτὰ του φτάνουν οὐρλιαχτὰ πόνου.

— Μακαρία ἡ ὁδὸς ἦν πορεύει σήμερον. Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἔλεησον ἡμᾶς...

Ὁ Στραπάτσος ἀφίνει τὰ κουπιά καὶ ἀρχίζει νὰ ψέλνει καὶ νὰ πυροβολῇ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ρίχνει ὁ Ἀργύρης. Ἡ θάλασσα γεμίζει βροντὲς καὶ μυροδιὰ μπαρουτιοῦ. Οἱ Τούρκοι ὅμως δὲν γκιστεύουν. Ξέρουν πὼς εἶναι πολλοὶ κι' ἐκείνοι πού ἄρπαζαν μέσα ἀπ' τὰ χέρια τους τὸν κρεμασμένον «γκισοῦρ - παπά» εἶναι τρεῖς μονάχα. Πυροβολοῦν καί, μανουβράροντας τὸ τιμόνι, φέρνουν τὴν πλώρη τους στὴ δεξιὰ πλευρὰ τῆς βάρκας τοῦ Ἀστρακάρη καὶ πέφτουν μὲ ὀρηι ἀπάνω της. Ἡ σύγκρουσι εἶναι πραγματικὰ φοβερή. Ἐνα δυνατὸ κρᾶκ ἀκούγεται καὶ τὸ μικρὸ σκάφος σκίζεται στὰ δυὸ, σὰν νὰ τὸ ἔκοψε στὴ μέση ἓνα τσεκούρι. Ὁ Νικήτας, ὁ Στραπάτσος κι' ὁ Ἀργύρης βρίσκονται ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη στὰ παγωμένα νερά...

— Νὰ μοῦ θυμήσης, μικρέ, νὰ γράψω στὸ σημειωματάριό μου ὅταν βγοῦμε στὴ στεριά, κι' αὐτὸ τὸ μπάνιο. Εἶναι τὸ τέταρτο πού μὲ ὑποχρεώνεις νὰ κάνω τὸν τελευταῖο καιρὸ μὲ τὰ ρούχα μου!, γκρινιάζει ὁ Κεφαλλονίτης. "Ἐνα στὴ Σέριφο ὅταν ζητάγαμε τὴν Ἀνθή... "Ἐνα ὅταν κόντευε νὰ σὲ καταπιῇ τὸ χταπόδι...

— Σταμάτα τὶς γκρινιές, Γεράσιμε!, φωνάζει τὸ παιδί. Καὶ τράβα κατὰ τὴ στεριά ἂν δὲ θέλεις νὰ σὲ σουβλίσουμε.

Είναι φανερό πώς δὲ μποροῦν νὰ κάνουν τίποτα πιά. Τὸ σῶμα τοῦ πατριάρχη ἐπιπλέει ἀνάμεσα στὰ συντριμμια τῆς βάρκας καὶ οἱ Τούρκοι, βγάζοντας τώρα ἄγριους ἀλλαλαγμούς γιὰ τὴ νίκη τους, πυροβολοῦν τοὺς τρεῖς ὄντρες πού παλεύουν στὴ θάλασσα. Εὐτυχῶς ὅμως τὸ σκοτάδι — ἔχει νυχτώσει ἀρκετὰ — τοὺς προστατεύει. Τὸ παιδί κι' οἱ δυὸ ἄντρες μὲ σβέλτες ἀπλωτὲς ἀπομακρύνονται καὶ χάνονται μέσα στὴ νύχτα. Οἱ Τούρκοι, πού ἔχουν πιστέψει πὼς τοὺς ἔχουν σκοτώσει, στρέφουν τώρα τὴν προσοχὴ τους στὸν πατριάρχη...

Τὸν πλησιάζουν, περνοῦν μιὰ καινούργια θηλειὰ στὸ λαιμὸ του καὶ τὸν σέρνουν πίσω ἀπ' τὴ βάρκα. Μέσα στὴ βάρκα εἶναι καὶ ὁ ἀράπης δήμιος. Αὐτὸς πού λίγο νωρίτερα, ὅταν εἶχε φουντώσει ἢ συμπλεκθῆ, κατάφερε νὰ γλυτώσει — ὁ καημὸς τοῦ Στραπάτσου — καὶ εἰδοποίησε τοὺς Τούρκους καθ' ἀλλήληδες πού εἶχαν ἀπομακρυνθῆ.

— Πού θὰ πάμε; ρωτᾷει ἕνας στρατιώτης.

— Ἡ διαταγὴ τοῦ σουλτάνου εἶναι νὰ τὸν φουντάρουμε μὲ μιὰ πέτρα στὸ λαιμὸ στὴ θάλασσα!, λέει ὁ ἀράπης. Αὐτὸ εἶναι δουλειὰ δική μου.

Σὲ λίγο οἱ στρατιῶτες, ἀφοῦ δὲν χρειάζονται πιά, ἀποβιβάζονται στὴ στερεὰ καὶ ὁ ἀράπης μὲ δυὸ κωπηλάτες παίρνουν μιὰ μεγάλη πέτρα καὶ ξεκινοῦν πάλι γιὰ τ' ἀνοιχτὰ, παίρνοντας πίσω ἀπ' τὴ

βάρκα τὸ πτόμα. Στὴ μέση τοῦ Κερατίου κόλπου, ἀνάμεσα στὸ Φανάρι καὶ στὸ Τοπχανέ, ἡ βάρκα σταματᾷ. Ὁ δήμιος δένει τὴ μεγάλη πέτρα στὸ λαιμὸ τοῦ πατριάρχη καὶ λύνει τὸ σκοῦλι πού τὸν κρατᾷ δεμμένο στὴ βάρκα. Τὸ ἄγιο σῶμα τοῦ ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε' βουλιάζει ἀργὰ καὶ κατεβαίνει στὸ βυθό...

— Μὰ τὸν Ἀλλάχ, δὲν τὰ κατάφερα ἄσκημα!, γρυλλίζει ὁ ἀράπης. Ἐμπρός, παιδιά! Ξαναγυρίζουμε στὴ στερεὰ... Τὸ φάντασμα τοῦ «γκιαοῦρ - παπά» δὲ θὰ ξαναφανῆ στὸ σεράϊ νὰ φοβερῖζι τὸ σουλτάνο μας...

ΣΤΟΝ ΓΚΡΕΜΟ

ΤΟ «Ἁγία Τριάς», τὸ ὑδρεῖκο καράδι τοῦ καπετάν Γκίκα μὲ τὴ ρούσικη σημαία, εἶναι νὰ περάσῃ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες, κατηφορίζοντας ἀπ' τὴν Ὀντέσσα γιὰ τὴν Ἀσπρὴ Θάλασσα. Οἱ τρεῖς Ἕλληνες τὸ περιμένουν μ' ἀγωνία. Τὰ νέα πού μαθαίνουν ἄκρες - μέσες ἐδῶ στὴν Πόλη γιὰ τὸν ξεσηκωμὸ τοῦ Μωρητᾶ καὶ τῆς Ρούμελης, εἶναι εὐχάριστα. Οἱ ραγιαδες χτυποῦν κατακέφαλα τὸν τύραννο. Ὁ Νικήτας, ὁ Στραπάτσος καὶ ὁ Ἀργύρης πνίγονται ἀπὸ ἀνυπομονησία νὰ κατεβοῦν στὴν Ἑλλάδα νὰ πάρουν μιὰ ὥρα ἀρχήτερα μέρος στὸν ἀγῶνα τοῦ Γένους...

— Ἄντε, μωρὲ καπετάν Γκίκα!, γκρινιάζει κάθε τόσο

ὁ Στραπάτσος. Μὰς ἔσκασες μὲ τὰ χασομέρια σου... Θὰ κάνομε μαῦρο μάτι νὰ σὲ δούμε...

Μένουν κι' οἱ τρεῖς κρυμμένοι στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Μιχαήλ, στὸ Τοπχανέ, καὶ σουλατσάρουν σ' ἓνα δωμάτιο σὰν τρία φυλακισμένα λιοντάρια σὲ κλουβί. Ἐχουν βαρειά καρδιά, γιατί δὲ μπόρεσαν νὰ πάρουν τὸν πατριάρχη.

— Κοντεύω νὰ μουχλιάσω σ' αὐτὴ τὴν κάμαρη, συνεχίζει τὴ γκρίνια του ὁ κοντόχοντρος Κεφαλλονίτης. Ἄφησε πού θὰ χάσω καὶ τὴ φωνή μου ἀφού μένω... ἀσφαλτος τόσες μέρες! Θέλω νὰ ξεμουδιάσω λιγάκι.

Τὶς νύχτες τὶς περνοῦν μὲ ἀγωνία. Κάθε τόσο σηκώνονται καὶ κρυφοκουττάζουν πίσω ἀπὸ τὶς μισόκλειστες γρίλλες τοῦ παραθύρου κατὰ τὴ θάλασσα. Τίποτα. Τὸ «Ἁγία Τριάς» ἀργεὶ ἀκόμα.

Τὸ βράδυ αὐτὸ ὁ Νικήτας τινάζεται τρομαγμένος ἀπ' τὸ κρεβάτι του. Ἡ καρδιά του χτυπάει βιαστικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔχει μουσκέψει ἀπ' τὸν ἰδρώτα.

— Περίεργο, ψιθυρίζει. Τί φοβερὸ ὄνειρο...

Εἶδε τὸν πατριάρχη στὸν ὕπνο του, ντυμένο μὲ δλόχρυσά ἀμφια κι' ἓνα λαμπερὸ φωτοστέφανο γύρω ἀπὸ τὴν χλωμὴ μορφή του. Τὸν εἶδε νὰ μπαίνει στὴν κάμαρή του μὲ ἀργὸ βήμα, νὰ στέκη πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, ν' ἀπλώνη τὸ χέρι, νὰ τὸν εὐλογῇ καὶ νὰ ψιθυρίζη τρεῖς λέξεις: «Ἐλα

στὸ Καδίκιοϊ, Ἐλα στὸ Καδίκιοϊ»... Ὑστερα ξαφνικὰ χάθηκε ἀπὸ μπροστά του.

Τὸ Ἐλληνοπούλο φέρνει τὸ χέρι στὸ μέτωπο.

— Ἦταν τόσο ζωντανὸ ὄνειρο, λέει.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο ξαπλώνει πάλι. Μὰ δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα πού ἔχει κλείσει τὰ μάτια του καὶ νάτος πάλι ὁ πατριάρχης μπροστά του. Πλησιάζει πάλι τὸ κρεβάτι του καὶ τοῦ δείχνει τὸ λαίμο του. Ἡ θηλειὰ ἐνὸς χοντροῦ σκιοινοῦ εἶναι περασμένη καὶ τὸν σφίγγει. Πάλι σκύβει κοντά του καὶ τοῦ ψιθυρίζει: «Ἐλα στὸ Καδίκιοϊ»...

Ὁ Νικήτας ξυπνάει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κοιμηθῇ πιά. Τὸ πρωὶ διηγεῖται τοὺς ἄλλους τὸ ὄνειρό του καὶ ὁ γερο - Μιχαήλ δίνει μιὰ ἐξήγησι:

— Ἡ ψυχὴ τοῦ πατριάρχη μας δὲν βρίσκει ἀνάπασι χωρὶς τάφο, λέει.

— Καὶ τὸ Καδίκιοϊ; ρωτᾶει τὸ παιδί. Τί νὰ συμβαίνει στὸ Καδίκιοϊ;

— Ἐκεῖ ἴσως ἔχει παρασυρθῆ τώρα τὸ σεπτὸ σκηνωμά του ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς θάλασσας...

— Πρέπει νὰ πάω στὸ Καδίκιοϊ, λέει ὕστερα ἀπὸ μικρὴ σκέψι ὁ Νικήτας.

— Ἐρχομαί μαζί σου, ἂν μὲ θέλεις γιὰ παρέα σου!, λέει ὁ Στραπάτσος.

— Κι' ἐγώ!, συμπληρώνει ὁ Ἀργύρης. Δὲ μπορούμε νὰ σ' ἀφήσουμε μονάχο...

Ὁ Μιχαήλ φαίνεται διστακτικός.

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐπικίνδυνον, λέει. Ὁλη ἡ ἀστυνομία τῆς Ἰσταμπούλ ἀναζητᾷ τὰ ἴχνη σας. Ἄν σᾶς μυριστοῦν θὰ χαθῆτε...

Μὰ δὲν τὸν ἀκούει. Καταστρώνουν βιαστικά ἓνα σχέδιο καί, ὅταν ἀρχίζει νὰ σκοτεινιάζῃ, τὸ βάζουν σ' ἐφαρμογή. Ὁ Ἀργύρης Ἀστρακάρης κι' ὁ Στραπάτσος, μεταμφιεσμένοι σὲ ψαράδες, μπαίνουν σὲ μιὰ βάρκα καὶ ἀνοίγονται στὸ πέλαγος. Γιὰ νὰ μὴ κινήσουν ὑποψίες, δὲν πᾶνε κι' οἱ τρεῖς μαζί. Ὁ Νικήτας, πού τὰ χαρακτηριστικά του εἶναι πιὸ γνωστά, πηγαίνει μὲ τὰ πόδια στὸν μικρὸ κόρφο τῆς Ἄτλης. Ἐκεῖ θὰ πλησιάσουν μὲ τὴ βάρκα οἱ ἄλλοι καὶ θὰ τραβήξουν κατόπιν γιὰ τὸ Καδίκιοι.

Τὸ Ἑλληνόπουλο, πρὶν σουρουπώσῃ, ντυμένο μὲ ψαράδικα ρούχα, φεύγει ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο καὶ μὲ προφυλάξεις διασχίζει τὰ καλντερίμια τοῦ Τσίχανῆ καὶ ἀνηφορίζει κατὰ τὴν Ἄτζα, ἔτοιμος νὰ κατηγορήσῃ πρὸς τὴν ἀμμουδιά.

Ξαφνικὰ ἄμως τὸ ἐξασκημένο αὐτί του πιάνει ἓναν ἐλαφρὸ θόρυβο. Κάποιοι τὸν παραμονεύουν. Οἱ θάμνοι παραμερίζουν καὶ δυὸ γεροδεμένοι ἄντρες ὁρμοῦν πρὸς τὸ μέρος του.

— Ἀπάνω τὰ χέρια γκιαούρ! Ἀστυνομία!

Μὲ μιὰ σβέλτη κίνησι ὁ Νικήτας τραβάει τὸ πιστόλι καὶ πυροβολεῖ. Ὁ ἓνας κυλιέται στὸ χῶμα. Ξαναπιέζει τὴ σκανδάλη γιὰ τὸ δεύτερο. Μὰ ὁ Τούρκος σκύβει καὶ τὸ καυτό μολύβι δὲν τὸν ἀγγίζει.

— Παραδόσου, γκιαούρ!, οὐρλιάζει.

Ὁ Νικήτας πετάει τὸ πιστόλι πού δὲν ἔχει ἄλλες σφαῖρες καὶ τραβάει τὸ σπαθί του. Τὰ δυὸ σπαθιά διασταυρώνονται κι' ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ, ἀρχίζει μιὰ ἄγρια μάχη.

Τὸ Ἑλληνόπουλο καταλαβαίνει πῶς ἔχει νὰ κἀν μ' ἓνα γερὸ ἀντίπαλο. Οἱ ἀτσάλινες λεπίδες θροντοῦν καὶ βγάζουν σπῆθες. Κι' οἱ δυὸ ἔχουν κουρασθῆ.

— Δὲν θὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὸ γιαταγάκι μου, γκιαούρ!

Τὰ δυὸ σπαθιά ξανασιμίζουν μὲ ὄρμη. Γιὰ κακὴ τὴν τύχη ὁ Νικήτας παραπατάει καὶ τὸ σπαθί του πέφτει ἀπὸ τὸ χέρι του.

— Ἐφτάσε ἡ ὥρα σου!, οὐρλιάζει γεμάτος χαρὰ ὁ Τούρκος.

Ἄσπλος τῶρα καθὼς εἶναι ὁ Νικήτας ὀπισθοχωρεῖ. Μὰ ἔχει ξεχάσει πῶς πίσω του βρίσκεται ὁ γκρεμὸς καὶ ξαφνικὰ τὸ πόδι του βρίσκεται στὸ κενό. Εἶναι χαμένος! Ἀφήνει μιὰ κραυγὴ ἀπελπισίας καὶ κατακυλάει στὸ βάραθρο...

Τ Ε Λ Ο Σ

Συγγραφεὺς: Π. ΠΕΤΡΙΤΗΣ

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΣ

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Γραφεία: 'Οδός Λέκκα 22 ♦ 'Αριθ. 7 ♦ Τιμή δραχ. 2

Οικονομικός Δ'ντής: Γεώρ. Γεωργιάδης, Σφιγγός 38.
Δημοσιογραφικός Δ'ντής: Στέλιος 'Ανεμοδουράς, 'Αθηνών
καί Φιλελλήνων, 'Ανω 'Ηλιούπολις. Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: 'Αν. Χατζηθασιλείου, 'Αμαζόνων 25, Καλλιθέα.

Στὸ ἐπόμενον τεύχος, τὸ 8, ποὺ κυκλοφορεῖ τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα μετὸν τίτλο:

ΤΟ ΤΡΕΧΑΝΤΗΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ὁ ἀδυσώπητος πόλεμος τοῦ Νικήτα 'Αστρακάρη ἐναντίον τῶν τυραννῶν στέφεται ἀπὸ μιᾶς ἐκπληκτικῆς ἐπιτυχίας!

Καὶ ἡ ἀνταύγεια τῆς 'Ελευθερίας ἀρχίζει νὰ ἀνατέλλῃ πάνω ἀπὸ τὸ ὑπόδουλο γένος τῶν 'Ελλήνων!

ΠΡΟΣΟΧΗ

"Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας ἐπιθυμοῦν νὰ ἀγοράσουν τεύχη καὶ τόμους τοῦ Μ. 'Ηρωος, καὶ τῶν ἄλλων ἐκδόσεών μας, πρέπει νὰ στέλνουν τὴν ἐπιταγὴς τοὺς στὸν κ. Γεώργ. Γεωργιάδην, Λέκκα 22, 'Αθήνας.

Τὰ τεύχη κοστίζουν 2 δραχ. καὶ μετὰ ταυτῆτα 1.40, μετ' ἐπιβάρυνσι 30 λεπτῶν γιὰ ταχυδρομικά, (δηλαδὴ 2.30 ἢ 1.70). Κάθε τόμος κοστίζει 20 δρχ. καὶ μετὰ ταυτῆτα 14, μετ' ἐπιβάρυνσι 2 δραχ. γιὰ ταχυδρομικά (δηλαδὴ 22 ἢ 16 δραχ.).

'Ἡ βιβλιοδεσία κάθε τόμου κοστίζει 5 δραχ. καὶ δὲν παίρνει ἔκπτωσης.

